Lietuvos nacionalinė M.Mažvydo biblioteka

LKA

Europos LIETUVIS

·Nr. 22. (452) 31. 5. 1956 Londonas, 1956 m. gegužio mėn. 31 d. VIII metai

LIETUVIŲ JAUNIMAS SIUNČIAMAS Į SIBIRĄ

400 tūkstančių, ar gal net pusę miliono abiejų lyčių jaunimo Kremlius užsimojo per šiuos ir ateinančius (1957) metus perkeldinti iš tirščiau apgyventų vietų į naujas stambiosios pramonės vietoves, daugiausia Sibire.

Perkeldinimo propaganda viešai prasidėjo gegužės 19 dieną, o pasirengimai atitinkamai anksčiau. Lietuvos jaunimas to užsimojimo liečiamas panašiai, kaip ir 1954-55 metų siuntimo į vadinamuosius „Chruščiovo dvarus", tai yra, į dirvonuojančias žemes anapus Uralo.

Dabar jaunimas bus siunčiamas (skaitant nuo Tolimųjų Rytų į Vakarus) į: Kamčatkos, Madagano, Chabarovsko, Amūro, Buriat-Mongolijos, Irkutsko, Krasnojarsko, Altajaus, Novosibirsko, Omsko, Kazachstano, Uzbekistano, Čeliabinsko, Čkalovo, Sverdlovsko, Molotovo sritis, praktiškai apimančius visą Sibirą, ir į Tulos, Archangelsko, Murmansko sritis Europinėj Rusijoj bei Donbaso sritį Ukrainoj.

Šiuo atveju jaunimas siunčiamas nebe dirvonų plėšti, o statyti naujų elektros, metalurgijos, chemijos, naftos, mašinų, turbinų, gelžbetonio gamyklų, anglies kasykloms šachtų įrengti ir geležinkelių tiesti.

Raginama, kad tam tikslui būtų atrinkti „geriausi komjaunimo atstovai" ir šiaip kvalifikuoti darbininkai specialistai, „pareiškę norą" vykti į tuos rajonus.

Pažymėtina, kad šis perkilnojimas lyg ir neturėtų liesti žemės ūkio darbininkų. „Savanorių" ieškoti patariama tarp pramonės darbininkų, įstaigų tarnautojų, mokyklas baigiančių moksleivių (kurie Lietuvoj neseniai buvo labai uoliai raginami stoti dirbti žemės ūkyje), demobilizuotų karių, o taip pat ir **tarp bedarbių**, kurie „atleisti iš įmonių ar įstaigų sumažinus etatus, sumažėjus darbo paklausai".

1954-55 metų praktika parodė, kaip atsiranda „savanoriai" vykti į tuos svetimus kraštus ir primityviausias gyvenimo bei darbo sąlygas. Partijos komitetas iš anksto sudaro būsimą „savanorių" sąrašą, patiems „savanoriams" dar nieko apie tai nežinant. Įmonėms bei įstaigoms, kuriose jie dirba, įsakoma atleisti juos iš darbo, o visos kitos įmonės instruktuojamos jų į darbą nepriimti. Jiems ir nelieka kitos išeities, kaip tik „entuziastiškai atsiliepti į partijos šaukimą"...

Tokių „entuziastų" šiuo būdu paprastai paruošiama daugiau, negu numatytas išsiųstinųjų kontingentas. Tada komjaunimo komitetas vienų „prašymus patenkina", kitų atmeta. Kurių atmeta, tiems netrukus vėl atsiranda darbo jų gyvenamoj vietoj.

Apytikriai 1954-55 metais taip iš Lietuvos buvo išsiųsta apie 3000 jaunuolių. Tada iš viso į dirvonuojančias buvo surinkta apie 350,000. Kadangi šių ir ateinančių metų užsimojimas siekia surinkti iki pusės miliono jaunuolių, tai iš Lietuvos gali būti pareikalauta apie 4-5 tūkstančius (po du ar pustrečio tūkstančio kas pavasaris).

Žinios, kad artimiausiu laiku esą suplanuota iš trijų Pabaltijo kraštų paimti 100,000 (kitų teigimu net milioną) greičiausia yra pernelyg perdėtos.

Su ligšioline išsiunčiamojo jaunimo banga iš Lietuvos (taip pat ir iš Latvijos bei Estijos) išvyko nemaža ir rusų. Naujausios išsiuntimo bangos pirmieji paskelbti „Lietuvos savonoriai" yra Klaipėdos komjaunuoliai: Jakovas Šturmaitis (?), inžinierius-hydrotechnikas, jo žmona Galina, meteorologė, tinkuotojas Genadij Dimitrijev ir mūrininkas Feodor Jakopov. **LNA**

Maskvos „pulis"

GYVENTOJAMS APIPLĖŠTI

Apie 220 milionų rublių vėl ištraukiama iš Lietuvos gyventojų kišenių „laisvanoriškos" valstybinės paskolos forma.

Paskolos pasižadėjimus raginama pasirašyti 3-4 savaičių atlyginimo dydžio (mėnesinį atlyginimą gaunantiems tarnautojams — mėnesio alga). Tik uždirbantiems mažiau kaip 400 rublių per mėnesį, užtenka pasirašyti pasižadėjimą pusės algos dydžio. Pasižadėta paskola bus išskaitoma iš atlyginimo per ateinančius 10 mėnesių.

Iš Lietuvai nustatytos paskolos normos galima spręsti, kad visų Lietuvoj dirbančiųjų mėnesinis brutto atlyginimas siekia tik apie 250 milionų rublių. Jeigu iš viso (su vaikais ir kitais nedirbančiaisiais) gyventojų Lietuvoje dabar skaičiuojama apie 3 milionus, tai vidutiniškai to uždarbio tenka vos apie 80 rublių asmeniui per mėnesį (apie 5 kilogramų mėsos ar 3 kilogramų sviesto kaina).

Apie 80 milionų rublių šįmet būsią išmokėta Lietuvoj gyvenantiems grąžinant senesnes paskolas. Tačiau tuos pinigus gaus beveik išimtinai tik Lietuvoje apsigyvenusieji rusai, nes dabar išperkamos daugiausia tik prieš 10-15 metų išduotosios obligacijos, kurių tikrieji Lietuvos gyventojai neturi. Pokarinių metų obligacijų kas metai tuo tarpu teišperkama tik truputį daugiau kaip 1%.

Iš šįmet surinksimų 220 milionų rublių per ateinančius 10 metų į Lietuvą turėtų grįžti tik 27 milionų. Kam grįš, priklausys nuo laimės, nes tai sprendžiama loterijos būdu. Per 20 metų turėtų būti grąžinta apie 90 milionų. Likusieji 130 milionų galės būti atsiimti tik 1977 metais, jeigu skolintojai dar bus gyvi, jeigu tebeturės obligacijas ir... jeigu bus kas moka.

Trys ketvirtadaliai skolintojų negauna jokių palūkanų. Palūkanos loterijos keliu lygiomis dalimis per 40 pusmečių skirstomos tik ketvirtadaliui skolintojų. Iš tų daugumas katrą nors pusmetį per ateinančius 20 metų galės savo paskolintą šimtinę atgauti dvigubai, o 660 obligacijų kas pusmetį bus apmokamos penkeriopai, 66 dešimteriopai ir 6-7 vietoj 100 rublių gaus po 5000.

Viltis greit laimėti 5000 rublių už 100 yra svarbiausioji skolintojų paguoda, bet ta laimė kas pusmetį gali aplankyti tik... tris iš miliono.

RUSŲ KOMUNIZMAS SIEKIA UŽGROBTI PASAULĮ

Clarence Cannon, Kongresmanas iš Missouri, gegužės 10 d. Atstovų Rūmuose pasakė kalbą, kurioje išdėstė Sovietų siekimus ir taktiką užvaldyti pasaulį.

Kongresmanas C. Cannon nurodė, kaip JAV taikingai sugyvena su savo kaimynais, Pietų Amerikos valstybėmis, Filipinais ir kitais pasaulio kraštais ir nurodė, kad Amerikos žmonių ir vyriausybės tikslas taika ir sugyvenimas. Kartu jis nurodė, kad amerikiečiai visais būdais per paskutiniuosius 10 metų stengėsi pasiekti teisingo ir garbingo susitarimo su Rusija, nusižeminę visoje eilėje konferencijų ir vis be naudos.

Kalbėdamas apie amerikiečių gerus santykius su visais taiką ir laisvę gerbiančiais žmonėmis, kongresmanas C. Cannon pareiškė: „Mes demostravome tokį pat draugiškumą Rusijai ir Rusijos žmonėms. Mes ją išgelbėjome jos kare su Vokietija. Be Amerikos laivų, Amerikos lėktuvų, Amerikos ginklų ir Amerikos maisto ji nebūtų išsilaikiusi. Bet tuoj, kaip tik pavojus praėjo ir taika buvo patikrinta, Sovietų valdžia užimdama šalia jos esančius kraštus, paskelbė savo politiką, kuria plečiamas Rusijos komunizmas ir Rusijos tvarka visame pasaulyje. Vykdymui tos politikos ji užtrenkė Geležinę Uždangą ir pradėjo ruoštis jėga pavergti visą žemės rutulį. Nuo 1945 metų iki šios dienos Rusijos įmonės ir laboratorijos, gaminančios karui medžiagą, dirba trimis pakaitomis 24 valandas per parą, kad įkarštintomis pastangomis pasiruošus užvaldyti mus, kaip jie užėmė Lenkiją, Estiją, Čekoslovakiją, Latviją, Bulgariją, Lietuvą, Vengriją, Rumuniją, Albaniją ir prie jų prieinančias teritorijas. Vienas po kito pavergtųjų gyventojai buvo išrinkti žudymui, o jų turtas išvežtas į Rusiją ir jie visi šiandien yra po Rusijos tironų padu."

Toliau Kongresmanas Cannon nurodo, kad žinant, jog Sovietai taip dažnai pareikšdami neapykantą mums, mūsų valdžios formai, mūsų religijai ir mūsų pročiams, kaip mes galime tikėti, kad kada jie bus pilnai pasirengę ne kitaip pasielgs ir su amerikiečiais. **LAIC**

LISENKO IR KVIEČIAI

Rusai prisipažino, kad Sibire, Omsko apskrityje, dešimtys tūkstančių hektarų žiemkenčių kviečių pasėlių nedavė jokių rezultatų. Pasėliai iššalo. Kaltinamas garsusis Lisenko, kuris buvo Stalino patikėtinis žemės ūkio reikalams. Lisenko buvo įsakęs sėti žiemkenčius kviečius Sibire, užtikrindamas, kad jie ten turį gerai augti. Dabar komunistų žurnalas „Partijos Gyvenimas" už tai smarkiai puola Lisenko, nurodydamas, kad Stalino kulto garbinimo laikais, žemės ūkio problemos buvusios sprendžiamos ne remiantis mokslo tyrimais, bet administracinio spaudimo keliu, t.y. tos pačios partijos įsakymais — ukazais.

Kaip „E.Lietuvis" jau minėjo, balandžio mėn. Lisenko nušalintas nuo pirmininko pareigų. Nepasisekimai Sibire suverčiami jo atsakomybei. Galimas dalykas, kad ateis laikas, kada ir Chruščiovas susilauks panašios kritikos, kai kukurūzų klausimas iškils, kuri Lietuvoje nepribręsta, nors partija ir didžiuojasi silosu, kurio ir karvės neėda, nepaisant visos propagandos.

KO SIEKIAMA PABALTIJY

Vokiečių „Deutsches Volksblatt", Nr. 10, 1956 rašydamas apie Pabaltijo kraštų tariamąjį statuso keitimą, norint juos paversti „satelitiniais kraštais", kaip Čekoslovakiją, Lenkiją arba Vengriją, pažymi, kad šių kraštų susovietinimas yra nepaprastai didelis. Visa ši akcija tėra tik naujas bolševikinis manevras pasaulio viešajai opinijai apgauti. Iš Helsinkio pranešime skelbiama, kad į Lietuvą ir Latviją grąžinami (jei, žinoma, kas iš viso paleidžiamas) tik ūkininkai ir darbininkai, bet ne seniau deportuotieji inteligentai. Helsinky je, kur šie įvykiai sekami su ypatingu susidomėjimu, reiškiamas įsitikinimas, jog šiuo būdu Sovietai nori padaryti užsienio politikoje tam tikrą žestą, tikėdamiesi palenkti JAV-es, kad pripažintų „satelitines Pabaltijo valstybes", nors jos ir toliau paliktų visiškai susovietintos. Tokia sovietinė inciatyva visiškai sutinka su dabartine rusų užsienio politika, pasisakant už sambūvį ir įtampos sumažinimą. Maskvai vis tiek nebus jokio pavojaus, nors šios respublikos ir pasidarytų formaliai „savarankiškos" arba gautų satelitų statusą. Priešingai, Maskva tuo būdu tikisi galėsianti sustiprinti Rytų bloką, jei Jungtinėse Tautose būtų gautos trys vietos ir 3 balsai.

„The New Leader" paskelbė ištisą seriją straipsnių apie pavergtąsias Europos tautas 1956 m. Duota taip pat kondensuota apžvalga, kokia padėtis yra Pabaltijo kraštuose, tarp jų ir Lietuvoje. Ypač išryškintas rusų stiprinimas ir visų trijų kraštų rusifikacija.

EVERESTAS PAGULDYTAS ANT MENČIŲ...

Everestas, kurio viršūnė dar taip neseniai buvo „nesutepta" žmogaus kojų, prieš tris metus nugalėtas garsiosios anglų ekspedicijos narių — anglo Hillary ir šerpo Tenzingo.

Dabar šveicarų alpinistų grupė nugalėjo išdidųjį kalną gegužio mėn. 23 d., gi kita tos pačios šveicarų ekspedicijos grupė įkopė į to kalno viršūnę iš kitos pusės gegužio 24 d.

Be to, šveicarai gegužio 18 d. užlipo į Everesto kalnyno LHOTSE viršūnę. 27. 970 pėdų augščio, kur dar niekas anksčiau nebuvo užsikoręs.

Pasaulio spauda plačiai aprašo šiuos šveicarų sportininkų laimėjimus, pripažindama, kad jų pasiryžimas yra stebėtinai drąsus.

Tenka priminti, kad Everestas pasiekiamas tik labai trumpu laikotarpiu, prieš sniego tirpimą, gi jo augštumose oras taip retas, kad žmogus be deguonies aparatų negali kvėpuoti.

Šveicarai sugebėjo visa tinkamai organizuoti ir parodė nepaprastą ištvermę. Freuz, Šveicarijos Alpių Tyrimo Įstaigos p-kas, pareiškė, kad „tai yra žymiausia diena šimtmečių alpinizmo istorijoje".

Sir Hohn Hunt, vadovavęs anglų ekspedicijai į Everestą, pirmas pasveikino šveicarų sportininkus su šia šaunia pergale.

GEDULO IŠKILMĖS ŠVEICARIJOJE

Ryšium su liūdna birželio 15 d. sukaktimi Šveicarijoje rengiama maldos diena. Į Einsiedeln centralinėje Šveicarijoje, kur yra stebuklingas Dievo Motinos paveikslas, birželio 16 d. atvyksta apie 100 lietuvių maldininkų iš pietų Vokietijos. Pačios iškilmės bus Sachseln, kur pamaldas išvakarėje laikys J.E. Vysk. Dr. V. Padolskis ir Šveicarijos lietuvių klebonas kun. Dr. J. Navickas. Kitą dieną iškilmingas pamaldas celebruos J.E. Vyskupas Padolskis, o pamokslą sakys J.E. V. Maier, Ottobeuren perdėtinis. Dalyvaus taip pat vietinės šveicarų valdžios ir visuomenės atstovai. Pamaldos vyksta šveicarų šventojo Klauso bažnyčioje. Birželio 17 d. popiet rengiama prof. dr. J. Ereto paskaita, o Memmingeno „Darbos" choras, vadovaujamas M. Budriūno, pasirodys koncertinėje dalyje, kurioje kaip solistė dalyvaus ponia M. Panse-Šimanukštytė. Taip pat dainuos F. Strolios kvartetas.

Iškilmes berengdamas, daug pasidarbavo B. Thoma, Šveicarų Lietuvių Pagalbos Draugijos pirmininkas Zueriche.

Buckinghamo Rūmai. D. Britanijos Karalienė ir Edinburgo kunigaikštis Pilypas birželio 8 d. išvyksta vizituoti Švedijos.

7 DIENOS

Londonas. Britų karinės aviacijos delegacija pakviesta į raudonosios aviacijos šventę Maskvoje, kuri įvyks birželio 24 d. Britų aviatoriai Maskvon skris sprausminiu Comet II lėktuvu. Tuo būdu norima rusus įtikinti, kad keleivinius sprausminius lėktuvus turi ne tik jie, bet ir kiti ir tai žymiai anksčiau. Kaip žinia, Maskvos propaganda skelbia savo piliečiams, kad jie pirmieji pastatė sprausminį keleivinį lėktuvą ir tuo, esą, nustebinę pasaulį.

*

Paryžius. Naujasis amerikiečių taip vadinamas „Septynių Jūrų", 68 vietų lėktuvas atskrido iš JAV į Europą. Su to tipo lėktuvu supažindinamos aviacijos bendrovės. Šis lėktuvas į Paryžių atskrido be nusileidimo per 14 valandų. Sukarto nuotolio atstumas — 4.800 mylių. Šis įvykis skaitomas komercinės aviacijos skraidime rekordu.

*

Belgradas. Jugoslavijos „prezidentas", marš. Tito, neseniai viešėjęs Prancūzijoje, jau rengiasi kelionėn į Maskvą. Nors vakariečiai politikai tikėjosi, kad Tito nutraukė ryšius su Maskva, bet, pasirodo, kad Maskva sugebėjo suvilioti Tito naujais pažadais.

*

Paryžius. Grįžęs iš Maskvos prancūzų ministeris pirmininkas Mollet, rengiasi susitikimui su Vokietijos kancleriu Adenaueriu Luksenburge birželio 4 d. Pasitarimas lies Saaro krašto reikalus.

*

Bonna. Lenkijai atitekusioje buv. Vokietijos teritorijoje 1939 m. gyveno 8.370.000 vokiečių. Dabar jų ten dar likę 835.000. Iš to skaičiaus 175.000 pareiškė norą repatrijuoti Vakarų Vokietijon. Kas mėnesį dabar iš Lenkijos į Vokietiją atvyksta 1000 žmonių. Vokiečių pabėgėlių organizacijos tvirtina, kad S. Sąjungoje dar yra 800.000 vokiečių. Spėjama, kad jie beveik visi Sibire. Vakarų Vokietijos vyriausybė stengiasi juos repatrijuoti, nors tai jiems ir sunkiai vyksta.

*

Vašingtonas. JAV atmetė Bulgarijos prašymą atnaujinti diplomatinius santykius, kurie buvo nutraukti po Kostovo bylos. JAV ambasadorius Paryžiuje pranešė komunistų bulgarų vyriausybei, kad JAV vyriausybė nenorinti tuo klausimu iš viso kalbėti.

*

Berlynas. Olimpiniame stadijone įvyko tarpvalstybinės futbolo rungtynės tarp Vakarų Vokietijos ir Anglijos. Anglai laimėjo rungtynes 3-1 pasekme. Rungtynės įvyko šeštadienį, gegužio 26 d. Jos buvo transliuojamos per televiziją.

*

Roma. Italų savivaldyb. rinkimų rezultatai rodo, kad šiais metais rinkimus laimi centro grupių partijos.

*

Ženeva. Ispanija įstojo į Tarptautinį Darbo Biurą, kuriame dabar dalyvauja 73 valstybės.

*

Kalkuta. Iš ten pranešama, kad Kalkutoje ir kitose vakarų Bengalijos vietose choleros liga šiais metais mirė 1.358 žmonės.

*

Paryžius. Prancūzijos komunistai visomis priemonėmis kliudo atsarginių karių transportą į šiaurinę Afriką. Įvairiose vietose buvo susprogdinti geležinkeliai, o St. Nazaire komunistinės profsajungos suorganizuota kelių tūkstančių minia puolė traukinį, kuriame važiavo kariai. Komunistai bandė „paleisti" mobilizuotus karius.

*

Erevenas. Kai į šį miestą, Armenijos sostinę, atvyko prancūzų vyriausybės delegacija, iš minios išsiveržė keli šimtai moterų, kilusių iš Prancūzijos, (daugumoje prancūzės, ištekėjusios už sovietų karių pokarinės bičiulystės dienomis), kurios maldavo prancūzų delegacijos gelbėti jas iš pragaro ir grąžinti Prancūzijon.

Lhassa. Pereitą savaitę Tibete, Lhasso aerodrome nusileido pirmasis keleivinis lėktuvas, atskridęs iš Pekino. Tuo atidarytas susisiekimas su iki šiol taip vadinama neįžengiama teritorija. Aerodromas pastatytas kalne, 3600 metrų virš jūros lygio.

TEISINGAI ĮVERTINTA PADĖTIS

JAV Kongreso Užsienio Reikalų Komisija gegužio 26 d. paskelbė, kad Sovietų Sąjunga vis dar pasaulio taikai ir JAV saugumui pavojinga, nes ji visais būdais ieško priemonių, kaip užvaldžius laisvąjį pasaulį. Sovietų Sąjungos politika vedama taip, kad dar nėra ženklų, jog ji sutiksianti grąžinti pavergtiesiems laisvę. Ryšium su tuo Komitetas priėmė Saugumo Programą, kuriai įvykdyti numatyta ateinančiais biudžeto metais išleisti 3.800 milionų dolerių. Komitetas pabrėžė, kad pagalba draugiškoms valstybėms pagal Saugumo programą yra tęstina tol, kol komunizmo pavojus sumažėsiąs.

Dekoracijos užsienio delegacijoms

Švedų dienraštis „Stockholms Tidningen" paskelbė paspruksio iš Sibiro į laisvę latvio laivo kapitono Adolfo Albato nuotrauką ir pareiškimus, kurie išsklaido daugelį Sovietų tariamai geros valios mostų. Albatas pasakoja, kad tuo metu, kai grupė švedų turistų pasirodė pereitais metais Revdos darbo stovykloje, kokios šešios mylios už Sverdlovsko miesto, Uralo kalnuose, tai didžiausiu skubumu buvo nupiauti apie tuziną didelių sargybos bokštų, spygliuotos vielų tvoros buvo taip pat pašalintos, o turistams parodyti gerai apsitaisę ir dainuoją statybos darbininkai. Atvykę į vietą anglai ir indai tematė tik patenkintus „darbo pirmūnus". Tačiau šios užsieninės delegacijos, pereitų metų rugpiūčio mėn si lankiusios šią darbo vergų stovyklą, visai nematė 4000 skurdžiai apsitaisiusių ir išbadėjusių darbo vergų, kurie tą dieną negalėjo grįžti atgal į savo stovyklas, o buvo sulaikyti visai kitoje miesto dalyje. Jiems buvo paaiškinta, kad... dėl elektros laidų sutrikimo jiems netikėtai susidariusi laisva diena... Kapitonas A. Albatas buvo vienas iš tų 4000 nelaimingųjų, kurie rytojaus dieną buvo priversti nupiautuosius bokštus vėl atstatyti. Albato pareiškimu, į visokius užsieniečių delegacijų tikinimus apie gerą gyvenimą Sovietų Sąjungoje reikia žiūrėti labai atsargiai, nes sovietai visą laiką panašiais triukais stengiasi suklaidinti užsieniečius. Potiomkino kulisai ir šiandien dar plačiau naudojami visame krašte, negu Katarinos Didžiosios laikais.

Albatas pasakojasi į Stockholmą atvykęs tiesiai iš Vakarų Vokietijos. Oficialiais duomenimis, soviet. darbo vergų stovyklose ir kacetuose yra apie 15 mil. darbo vergų. Įskaitant visus kitus deportuotuosius ir „savanoriškai įkurdintuosius", susidarys maždaug 40 mil. darbo vergų armija. „Stolipino vagonai" dar vis teberiedi į Rytus, prigrūsti suimtųjų.

Pirmą kartą jis sakosi buvęs suimtas Kuršo žiede 1945 m., vos karui pasibaigus. Po įvairiausių išgyvenimų jam galiausiai pavyko iš Meveziogorsko pabėgti, grįžti į Latviją ir kovoti partizanų eilėse. Bet paskiau jis vėl buvo suimtas ir 15 mėnesių išlaikytas rūsyje. Sakosi neatsimenąs, kiek kartų buvo tardytas dieną ir naktį, kol galop buvo pasiųstas į Vorkutą, suimtųjų vadinamą „mirties slėniu". Ten žmonės gyvena neturėdami jokios ateities vilties. Streikai ir neramumai pagerino darbo sąlygas, tačiau nereikia tikėti, įspėja Albatas, kad pasidariusi jau ir šviesesnė ateitis. Sukilimas buvo numalšintas pačiu brutaliausiu būdu, o įsiveržę į vidų šarvuočiai šaudė, kur pataikė. Iš ten pabėgti neįmanoma, nes ir geriausiu atveju atsiras tokių, kurie už pabėgusio galvą panorės gauti 5.000 rublių atlyginimą. Tiktai nedidelis paleistųjų skaičius galėjęs grįžti namo. Bet ir tie paleidžiami daugiau propagandos sumetimais. Visi kiti paliekami vietoje ir turi ten žiūrėti, kaip begalėtų išgyventi. Kadangi jaučiama didelė vyrų stoka, tai moterys keliauja prie tokių stovyklų ir stengiasi susirasti sau vyrus. Kai kada tokios moterys atkeliauja net šimtus mylių.

Pereitais metais Albatas buvo perkeltas į Sverdlovską, iš kur su vokiečių karo belaisviais jam pavyko išvykti į Vokietiją. Tai buvo vienintėlė galimybė išlikti gyvam, pasakoja Albatas. Tačiau drauge ir įspėja, kad nebūtų tikima, jog gyvenimo ir darbo sąlygos sovietiniuose kacetuose ar darbo stovyklose būtų žymiau pagerėjusios. Net ir toje pačioje Vorkutoje statomos naujos stovyklos. Iš viso sovietinė sistema be suimtųjų negali laikytis. Urano kasyklos ir Kolymos plotai reikalingi naujų darbo jėgų — ir jos siunčiamos. Darbo vergai yra girdėję apie atominius sprogdinimus Pamiro srity ir Kirkizų stepėse. Į ten buvo pasiųsti dirbti dideli darbininkų skaičiai, bet niekas negirdėjo, kad kas nors būtų grįžęs iš ten atgal.

Šie Albato pareiškimai, paskelbti 1956 m. balandžio 15 minimajame Stockholmo dienraštyje, yra priešingi kai kuriems pabaltiečių spaudos spėliojimams, jog pvz., esą į Latviją jau grąžinta apie 80 procentų išlikusių gyvų latvių ,kurie seniau buvo pasiųsti į Sibirą. Ta pačia proga galima pridurti, kad panašiai sovietai elgėsi ir pereitais metais okup. Lietuvoje, kai į ją buvo užsukęs Chruščiovas su savo svita. Visur, kur tik jis pasirodė, viskas buvo stengiamasi pavaizduoti kuo geriausiai. Buvo gauta žinia, kad jis užsuks ir į Biržus. Tada atsirado ten visko: kiek reikiant duonos, ir makaronų, ir cukraus, ir žuvelių bei kitų gėrybių. Deja, Chruščiovas Biržuose nepasirodė. O kai tik žmonės prekes išgrobstė — tai dauogiau jų ir nepristatė, bent tiek, kiek reikėtų paklausai patenkinti. Panašiai daroma ir visur kitur Sov. Sąjungoje, kur lankosi užsieniečiai ar didieji komunistų vadai, pvz., Maskvoje, Leningrade. Ten galima gauti tokių gėrybių, kurių negausi kitur. Mat, reikia pasirodyti prieš užsienį, jog Sov. Sąjungoje ne tik visko pilna, bet esama net dar daugiau, negu kapitalistiniuose kraštuose. O kur užsieniečių koja nepasiekia — ten gyvenimas turi eiti sena įprastine bolševikine vaga...

LIETUVIŲ KULTŪROS DIENOS VOKIETIJOJE

Š. m. gegužės 20-21 dienomis (per Sekmines) Lietuvių Bendruomenės Valdyba Vokietijoj su Free Europe Citizen Service parama surengė kultūros dienas Vasario 16 gimnazijos buveinėj Huettenfelde. Į jas suvažiavo, palyginti, didells skaičius lietuvių, gyvenančių pietinėje ir vidurinėje Vokietijoje.

Per abi dienas buvo atlikti du koncertai, paskaita ir literatūros vakaras, neskaitant lietuviško filmo, kurį išvakarėse rodė kun. A. Bunga, vienas uoliausių lietuvių kultūros darbininkų Vokietijoje. Beto buvo ir maža grafikos parodėlė.

Pirmosios dienos koncerto didžiausią programos dalį atliko Memmingeno „Darnos" mišrus choras, vadovaujamas M. Budriūno. Jis gražiai padainavo 13 dainų, jų tarpe 3 gana nelengvas: B. Budriūno, Maldą", pagal B. Sruogos žodžius, V. Jakubėno „Ko žilas ožys bliovė" ir Č. Sasnausko „Užmigo žemė", pagal Maironio žodžius. Ši pastaroji šiek tiek silpniau chorui išėjo. Malonu pastebėti, kad viena liaudies daina (Pjovė lankoj šieną) buvo suharmonizuota paties dirigento M. Budriūno, kuris nepailsdamas kelia savo choro meninį lygį, nors jo daininkai žymia dalimi yra ne visai sveiki žmonės. Jų visų darbu negalima nesidžiaugti.

Antrame koncerte, (gegužės 21 d.) programą atliko trys pagrindiniai dalyviai: Liet. Darbo Kūpų vyrų choras, solistė M. Panse-Simaniukštytė ir Vasario 16 gimnazijos moksleivių tautinių šokių grupė (vadovaujama L. Skeivalienės) su pasisekimu pašoko penkis tautinius šokius. M. Panse-Simaniukštytė dainavo daugiausia žinomų kompozitorių arijas bei dainas. Dainininkės sopranas, grynai kamerinis, skambėjo švelniai ir nuoširdžiai. Vyrų choras, tiesa, nepilnas, (dalis vyrų buvo sutrukdyta manevrų) dainavo daugiausia mūsų kompozitorių harmonizuotas liaudies dainas, kurių dvi buvo harmonizuotos paties dirigento F. Strolios. Dainavimas buvo kultūringas, niuansuotas. Tai pirmiausia muzikalios sielos jauno dirigento nuopelnas. Tiesa, ir jo daininkai turi neblogus balsus ir žymiai geresnę sveikatą negu Budriūno choristai.

Paskaitoje dr. A. Rukša kalbėjo apie lietuvių įnašą į Europos kultūrą. Nors šita plačia, įdomia ir dar neištirta tema prelegentas iš dalies improvizavo, tačiau iškėlė keletą minčių, kurios galėjo būti įdomios ne tik eiliniam dalyviui, bet ir nuodugniau lietuvių kultūrą pažįstančiam žmogui.

Literatūros vakare, po dr. Rukšos įvado apie Vergilijų, M. Mansytė išraiškingai paskaitė Didonos mirties epizodą gražiame to paties Rukšos vertime. Toliau A. Venclauskas paskaitė savo apysakos epizodą apie psichologinius jauno moksleivio pergyvenimus, kuriuos jis patyrė per enkavedistų suruoštą medžioklę lietuviams partizanams, ir padeklamavo savo eilėraštį apie Benamį Kristų. Dr. J. Grinius paskaitė savo istorinės „Barboros ir Žygimanto" dramos ištrauką. Pabaigai R. Kiulkaitytė sklandžiai padeklamavo F. Kiršos „Maldą".

Apskritai, kultūros dienos paliko malonų ir praskaidrinantį įspūdį. Jis būtų buvęs dar geresnis, jei nebūtų stigę geros organizacinės rankos, kaip jos stigo Baltų Dienose Stuttgarte. Pavyzdžiui, programos buvo pažymėta, kad gimnazijos skaityklos patalpose yra meno parodėlė, tačiau joks užrašas nerodė, kur tą patalpą svečiai gali rasti. Negavusieji programos (tokių buvo nemaža) arba negirdėjusieji žodinio pranešimo, svečiai apskritai nežinojo apie tokią parodėlę. Tuo tarpu ji buvo verta dėmesio, nes joj buvo Mikšio, Viesulo ir Krivicko niekur nespausdintų darbų. Ypač pažymėtini europinio lygio keturi A. Krivicko kūriniai.

Trūkumų buvo ir pačios programos dalyvių sugrupavime. Pavyzdžiui, smuikų duetų ir solo numeriai, kuriuos atliko K. Motgabis ir F. Strolia, buvo lyg tyčia įterpti tarp chorų. Šitokiu būdu šitie rimto dėmesio verti smuiko kūriniai buvo nustelbti. Tuo tarpu šitie kamerinės muzikos dalykai būtų daug labiau tikę literatūros vakaro programai. Jie čia ir patys būtų išryškėję ir klausytojams būtų padėję dailiosios literatūros kūrinių ištraukas atviriau priimti.

Nekalbant apie autobuso nesuderinimą su pamaldomis ir programa antrąją Sekmnių dieną, Vasario 16 Gimnazijos moksleiviai pasirodė neparuošti kultūros dienoms. Nors prieš porą mėnesių teko skaityti laikraščiuose, kad gimnazija gavo inspektorių, tačiau jo įnašo per kultūros dienas, stebint moksleivius, visai nebuvo matyti. Moksleiviai varstė duris programos metu, (tokių buvo ir svečių), šūkavo per garsiakalbį iš salės per pertraukas, valgė ledus koncerto metu. Matyt, jiems niekas nepaaiškino, kad negalima trukdyti svečiams ir reikia pareikšti bent truputį pagarbos programos vykdytojams. Antra vertus, pri sikimšusioj salėj valgant ledus, jų lašais galima sugadinti ir kaimyno drabužius. Šitokia proga moksleiviai turėtų bent pajusti, kad kultūrinė kūryba ne tas pats, kaip restoraninė programa. **ELI (M. G.)**

Balandžio 23 dieną į Vilnių atvyko antra iš Pietų Amerikos grįžtančiųjų lietuvių grupė. Atvykusius sutiko užsienių reikalų „ministeris" I. Gaška (rūpintis užsieniuose esančių lietuvių viliojimu grįžti bene ir bus tos tariamos užsienių reikalų ministerijos svarbiausia, jei ne vienintelė pareiga) ir kiti partijos pareigūnai. Į Vilniaus Vykd. K-to pirm. J. Vildžiūno pasveikinimą atsakė vienas iš atvykusiųjų, J. Dijokas, kuris kalbėjo aiškiai jam parašytais ir iš rusų kalbos išverstais žodžiais. Pavyzdžiui: „Tarybų Lietuvai karas atnešė taip pat daug sugriovimų", arba „Mes sugrįžome čia, kad įsijungtume į kovą už komunizmo pastatymą". Lietuviui, beveik 30 metų buvusiam ispanų ar portugalų kalbos įtakoje, jokiu būdu savaime nesusidėtų toki perdėm rusiško stiliaus sakiniai.

Buhalterija apie žmogų

Ką tik išėjo iš spaudos JT parengta Demografijos knyga, kurioje sukaupta įdomių žinių apie abiejų žemės pusrutulių gyventojus.

Tai iš eilės septintas toks statistinių žinių rinkinys, leidžiamas kasmet nuo 1948 metų. 782 psl. turinti didžiulio formato knyga neduoda jokių pasiskaitymų, išskyrus skaitlines. Tačiau tos sausos skaitlinės mokantiems jas suprasti daug pasako.

Smulkesnių paaiškinimų ryšium su ta knyga suteikė patys JT specialistai. Jų pastabomis čia ir pasidalinama.

Pagrindinė išvada iš tų statistikų yra ta, jog per pastaruosius penkerius metus, tai yra nuo 1950 iki 1954 metų, demografijos istorijoje pastebimas dar ligi šiolei nebuvęs gyventojų prieauglio didumas. 1954 m. viduryje visame pasaulyje buvę 2 bilionai ir 652 milionai gyventojų. Apie 55 proc., vienas bilionas ir 451 milionas iš jų gyvenę Azijoje (išskyrus Sovietų Sąjungą), 404 Europoje, 357 mil. Amerikose, 214 mil. S. Sąjungoje, 210 mil. Afrikoje ir 14.4 mil. Okeanijoje (Australijoje ir N. Zelandijoje).

Pagal tuos duomenis, daugiausia gyventojų turėjusios šios šalys: Kinija (komunistinė) 583 mil., Indija 377 mil., Sov. Sąjunga 214 mil., JAV — 162 mil., Japonija 88 mil., Indonezija — 81 mil. ir Pakistanas — 80 mil.

SKAITLINĖS KITĖJO

Lyginant dabartinį gyventojų pasiskirstymą šalimis su padėtimi, kuri buvo prieš 30 ar 40 metų, galima pastebėti, kad skaitlinės kitėjo ryšium su gimimų skaičiumi, mirtingumu ir žmonių migracija. Tai tie svarbūs faktoriai, kurie buvę tiek pat įtakingi, kaip ir karai ar politinio įtempimo laikotarpiai.

Per pastaruosius penkerius metus, kaip nurodoma, Azijos gyventojų skaičius padidėjo 21 milionu, Lotynų Amerikoje, Afrikoje, Europoje ir Sov. Sąjungoje padidėjo po 3 milionus, o Okeanijoje 325.000.

Lyginant gyventojų skaičiaus didėjimą Amerikos žemyne, pastebimas būdingas dalyka,. Devynioliktojo amžiaus pradžioje gyventojų už Šiaurės Ameriką, Lotynų Amerika turėjo daugiau. Tačiau dalykai keitėsi veikliai. Jau apie 1920 m. toje pačioje šiaurėje buvo 117 milionų gyventojų, kai tuo tarpu piėtuose tik 91 mil. Tai įvyko todėl, kad į Šiaurės Ameriką padidėjo imigracija.

Bet vėliau Lotynų Amerika vėl ėmė vytis š. Ameriką, ir tai daugiausia todėl, kad pastaroje gimimų skaičius ir mirtingumas buvo labai lėtas, kai tuo tarpu Lot. Amerikoje mirtingumas sumažėjo, o gimimų skaičius vis didėjo. Todėl šiuo metu tų maždaug 26 mil. skirtumas, buvęs 1920 m., labai numuštas, bet lotynai viršija šiaurie čius vistiek kokiais 2 ar 3 milionais.

DIDŽIAUSIAS PRIEAUGLIS

Tačiau ne Lotynų Amerika, bet Okeanijos kraštai turėjo didžiausį gyventojų prieauglį pastarųjų penkerių metų laikotarpyje. Tenai užregistruota 2.6 proc. šimtui gyventojų, kai tuo tarpu Lotynų Amerikoje — 2.4 proc. Mažiausias prieauglis buvo Europoje, o Šiaurės Amerikoje užregistruota 1.6 proc., Sov. Sąjungoje — 1.5 proc.

Bendrai pastebėta, kad prieauglio mažėjimo tendencija Europoje ir Šiaurės Amerikoje pasikeitė nuo 1945 m. O tuo tarpu, kai gyventojų prieauglis nukentėjo karo metais ir po jų Europoj, Sov. Sąjungoj, Lotynų Amerikoj, Okeanijoj ir Afrikoj jis nepalyginti pašoko.

Prie augščiausio prieauglio šalių priskaitoma Venezuela su 3 proc. metinio prieauglio, Panama su 2.9 proc. ir Ceilonas su 2.8 bei Meksika su 2.7. Mažiausias prieauglis buvo užregistruotas Irlandijoje — su keturiom šimtojom procento, paskui seka Ispanija ir Pakistanas su aštuoniom dešimtojom proc. ir Lenkija bei Portugalija su devyniom dešimtojom procento.

51 MIESTAS SU DAUGIAU KAIP 1 MIL.

Tuose skyriuose, kur paduotos žinios apie gyventojų suskirstymą tarp miestų ir kaimų, randame žinių, kad pasaulyje yra 51 miestas su daugiau kaip vienu milionu gyventojų. Devyniolika jų yra Europoje, aštuoniolika Amerikoje, dvylika Azijoje ir du Okeanijoje.

Prie penkių didžiausių miestų pasaulyje priskaitomas New Yorkas su 12 mil. ir tūkst., Londonas su aštuoniais mil. ir 300 tūkst., Tokyo su šešiais mil. ir 300 tūkst., Šanhajus su šešiais mil. ir 200 tūkst. ir Paryžius su keturiais mil. ir 800 tūkst. Suprantama, kad šiems miestams priskaitoma ir jų artimiausių apylinkių gyventojai.

Trūksta duomenų iš Sov. Sąjungos ir iš Havanos, Manilos ir Montevideo, tačiau manoma, kad ir tie trys miestai turi per mil. gyventojų.

Tuo tarpu, kai Siame, Pakistane, Haiti, Ceilone ir Jugoslavijoje didžiausias gyventojų proc. gyvena kaimuose, Islandijoje, Anglijoje ir Wales bei Škotijoje daugiau kaip 70 proc. gyvena miestuose. JAV miestuose gyvena 64 proc. bendro gyventojų skaičiaus, o Prancūzijoje miestiečiai sudaro 56 proc., tuo tarpu, kai Rumunijoje 23 proc., o Japonijoje 38 proc.

Tos pačios skaitlinės rodo, kad Amerikos ir Europos miestuose gyvena daugiau moterų nei vyrų, gi Azijoje — atvirkščiai. Danijoje, Švedijoje ir Anglijoje vienam šimtui moterų vidutiniai tenka 73 vyrai, o, pavyzdžiui, tokioje Indijoje ar Ceilone vidutinio didumo miestuose šimtui moterų tenka nuo 127 iki 173 vyrų.

Vedybų ir skyrybų statistika rodo, kad ypač arabų šalyse ir daug žmonių veda ir skiriasi. Daugiausia vedybų, imant tūkstanties gyventojų pagrindu, per pastaruosius penkerius metus buvo užregistruota

(Nukelta į psl. 1.)

Sekmadienio rimtai

ŠVENČ. JĖZAUS ŠIRDIES GARBEI

„L'Osservatore Romano" gegužės 19 d. paskelbė gausiai dokumentuotą Šv. Tėvo PIJAUS XII naująją Enciklką, skirtą viso pasaulio Kardinilams, Vyskupams, Kunigams ir visiems tikintiesiems apie Švenčiausios Jėzaus Šird. garbinimą ir šio pamaldumo pagrindus bei didelę reikšmę Bažnyčiai ir sieloms. Ši Enciklika prasideda žodžiais: „Jūs semsitės su džiaugsmu vandens iš Išganytojo šaltinių". Originaliniame tekste ji apima virš 16.500 spaudos eilučių per didelio formato dienraščio 19 pil nų skilčių. Šios Enciklikos paruošimas pareikalavo milžiniško darbo, kurį atliko asmeniškai pats Šv. Tėvas, panaudodamas 126 mokslo šaltinius. Trumpai supažindiname su šia Enciklika.

— Bažnyčia visuomet labai vertino ir brangino pamaldumą į Švenč. Jėzaus Širdį ir šį pamaldumą Jį stengėsi visur plačiai paskleisti, kartu ji gindama nuo neteisingų naturalizmo ir sentimentalizmo kaltinimų. Kad tu pažintumei šią brangią Dievo dovaną! Jaučiame pareigą kreiptis į visus Savo vaikus, nors nežiūrint, kad Švenč. Jėzaus Širdies kultas iškyla virš klaidų ir žmonių abejingumo, dar vis kai kurie mano, kad šis pamaldumas mažai atitinka dvasinius Bažnyčios ir žmonių reikalus dabartinėje valandoje. Kai kurie mano, kad šio pamaldumo praktikavimas priklauso nuo kiekvieno paskiro asmeniško patikimo.

— Jau iš seno Popiežiai kėlė Švenč. Jėzaus Širdies garbinimą, nes „neduota žmonėms kito vardo po dangumi, per kurį mes turėtume būti išgelbėti". Pijus XI vienoje iš savo gausių Enciklikų klausė: „Ar Švenč. Jėzaus Širdies garbinime nėra mūsų Katalikų religijos santrauka ir tobuliausio gyvenimo norma, nurodanti kelią į gilų Viešpaties Kristaus pažinimą ir sėkmingiausia priemonė patraukti sielas kad Jį mylėtų karščiau, Juo sektų ištikimiau?" Dabartinis Popiežius savo pirmoje Encikli koje su užsidegimu kėlė šį pamaldumą, sukeliantį begalinius išganymo vaisius ir savo radijo kalbose drąsina šeimas ir tautas aukotis Švenč. Jėzaus Širdžiai.

Popiežius Enciklikoje nurodo šio kulto pagrindą, kylantį iš Šv. Rašto, iš Šv. Bažnyčios Tėvų („Bažnyčios Tėvais" vadinami tik pirmųjų 7 šimtmečių Bažnyčios rašytojai, kurie pasižymėjo savo gyvenimo šventumu ir skelbiamo mokslo tyrumu) ir teologų, ant kurių visų remiasi Švenč. Jėzaus Širdies kultas. Popiežius plačiai apžvelgęs istorijos bėgyje šio pamaldumo išsivystimą bei jo reikšmę ir svarbą, kviečia viso pasaulio tikinčiuosius į Enciklikos labiau nušviestą ir labiau išplėstą Švenč. Jėzaus Širdies garbinimą. Pamaldumas yra ne kas kitas, kaip pasiruošusi valia atsiduoti Dievui tarnauti. Kokia begali būti reikalingesnė, gražesnė ir Dievui labiau patinkanti tarnyba, jei ne kylanti iš meilės! Šis pamaldumas yra Išganymo Vėliava taip pat ir moderniam pasauliui, nes visos viltys Švenč. Jėzaus Širdyje. Tik iš Jos, melsdamies, sulauksime žmonijos išganymo. Visi, kurie kovoja už Geresnį Pasaulį, tebrangina šį pamaldumą į Švenč. Jėzaus Širdį, kaip Vienybės, Išganymo ir Taikos Vėliavą!

P. Dauknys MIC

PAMALDOS

DERBY — šį sekmadienį toje pačioje vietoje ir tuo pačiu laiku, kur visuomet vykdavo pamaldos. Visų prašoma skaitlingai priimti Šv. Komuniją už Brolius ir Seses, ištremtus į Sibirą. Pamaldas laikys naujasis kolonijos kapelionas.

Prof. Dr. Z. Ivinskis

KATALIKYBĖS REIKŠMĖ LIETUVIŲ TAUTAI

ŽVELGIANT IŠ PRAEITIES Į ATEITĮ

(Tąsa iš pereito numerio)

Kada tačiau vokiečių ordinas Pabaltyje pradėjo savo karus prieš prūsų, latvių ir lietuvių gimines, Romos Kūrija ištikrųjų **daug sielojosi** dėl naujakrikštų. Apie tai mums gyvai liudija paties popiežiaus raštai. Atvejų atvejais popiežius savo bulėse vis ragindavo nespausti vietinių, neuždėti nepakeliamų dešimtinių ir nesudaryti įspūdžio, jog naujoji valdžia esanti sunkesnė negu buvusioji.

Tad yra visai klaidingas teigimas, būk popiežius stengęsis naujakrikštus palenkti tik krikščionių vergovei. Jeigu vietiniai reikšmingų ir žymių Vak. Europos istorikų tyrinėjimų kaip tik yra padaryta stiprių priekaištų ano meto Vokietijos imperatoriams. Jie gi labiausiai globojo vokiečių ordiną.

Imperatorių politikoje iš tiesų nesimatė jokio rūpesčio saugoti naujakrikštų nepriklausomumą. Romos Kūrija tačiau galvojo visai kitaip negu imperatoriai. Popiežiaus laiškuose ir bulėse galima aptikti daug ištraukų ir citatų, prieštaraujančių kaizerių nusistatymui. Į tokius faktus dėmesį yra atkreipę rimti protestantų istorikai, kaip Caspar, Brackmann, Maschke. Štai, pav., 12-jo amžiaus popiežius Aleksandras IV-isi rašo (cituoju): „Atsivertimas turi būti laisvai prisiimtas, **ne priverstas**. Juk pats Dievas priverstinų patarnavimų nepriima".

Kad vokiečių ordinas, Vokietijos imperatorių skatinamas ir palaikomas, nuėjo kitu keliu — vėliau atsisakydamas net nuo lotyniško kryžiaus — už šitą kryžiuočių grobuonišką ir žemiškai savanaudišką politiką negalima daryti atsakomingu popiežių.

Kas liečia misijas pagonių kraštuose, Roma **nesutarė** nei su imperatoriumi, nei su pačiais kryžiuočiais. Čia būtų galima vėl paduoti daug popiežių raštų ištraukų, kur vis reikalaujama įvairiopo švelnumo. Tik kryžiuočiai, dažnai peržengdami, net skaudžiai laužydami tolimo globėjo patarimus, tėviškus nurodymus, net griežtus įsakymus, perėjo Pabaltijyje į žiaurią ofenzyvą. Užtat Roma keliais atvejais buvo kryžiuočių ordiną ir ekskomunikavusi.

Autentiškas tikrų šaltinių ištraukas 1937 metais buvo patiekęs kan. Steponaitis istoriškoje knygoje „Mindaugas ir Vakarai". Ten buvo pririnkta eilė ištraukų iš popiežių bulių ir kitų versmių, rodančių, kokie įžuliai neteisingi ir falsifikuoti dažnai daromi priekaištai Vatikanui.

BAŽNYČIOS PASTANGOS NAUDOTI LIETUVIŲ KALBĄ SIELOVADAI

Norėdami sunaikinti katalikybės nuopelnus lietuvių tautai, jos priešai Lietuvoje dabar išeina dar su kitais priekaištais. Lietuvoje įvestasis katalikų tikėjimas esąs stipriai pakenkęs lietuvių kalbai. Nuo seno yra kartojama, daug kam kaip aiški ir neabejotina tiesa, kad per Bažnyčią Letuva buvusi lenkinama. Taip buvo ir yra rašoma lietuvių spaudos skiltyse nuo 19-jo amžiaus galo. Tokį kaltinimą galima paskaityti ir naujosios „Didžiosios Sovietų Enciklopedijos" 24-me tome, kur labai ilgame straipsnyje apie Lietuvos praeitį knibždėte knibžda daugybė grubių klaidų ir istoriškos kritikos neišlaikančių teigimų.

Čia vėl turime prisiminti, jog žmogus negali į praeitį nukelti savo **šios dienos norų**. Imant vispusiškai Bažnyčios vaidmenį Lietuvoje, reikia **istoriškai** pažvelgti kokia apskritai yra buvusi Lietuvoje padėtis kalbiniu atžvilgiu. Čia reikia padaryti aiškių distinkcijų, paremtų praeities versmių diktuojamomis išvadomis.

Faktas yra neginčijamas — ir čia nebegali būti dviejų nuomonių, kad Lietuvos bajorija pamažu priėmė lenkų kultūrą ir jų kalbą, laikydami ją tikruoju bajoriškumu požymiu. Juk 47-nios žymių Lietuvos didikų šeimos dar 1413 gavo lenkų bajorų herbus.

O patys Lietuvos valdovai valstybiniame gyvenime lietuvių kalbai nedavė reikalingų viešųjų teisių. Ji pasiliko tik liaudies kalba. Ir, jeigu reikia trumpai atsakyti, ką pati valstybė tada padarė lietuvių kalbos teisėms apsaugoti, reikia, deja, pasakyti, jog anoje valstybėje kur bajorai sudarė visą valdančiąją visuomenę, **lietuvių kalbai tikrai nebuvo teikiama jokios viešosios reikšmės.**

Išskyrus vieną kitą lietuvišką priesaiką teisme, keletą lietuviškų skelbimų bei atsišaukimų, visa kita buvo rašoma ne lietuvių kalba. Yra juk gerai žinoti, kad šimtų šimtai tomų Lietuvos Metrikos, t.y. didžiųjų Lietuvos kunigaikščių **kancelarijos** archyvas, yra surašytas gudų, iš dalies lotynų, o po 1697-jų metų ir lenkų kalbomis.

Pavietiniai teismai ir pavietiniai seimeliai, kurių kalbos vartojimo teisės niekas nevaržė, taip pat vis viešai vengė liaudies, t.y. lietuvių kalbos. Jeigu tokie priekaištai gali būti daromi dėl lietuvių kalbos niekinimo, tai jie pirmiausiai turėtų būti nukreipti pačios valstybės ir jos viešųjų institucijų adresu. Štai, etnografiškai lietuviškiausioje Lietuvos dalyje — plačioje Žemaičių seniūnijoje, kur ir patys bajorai vis dar lietuviškai gerai kalbėjo, visi Raseiniuose surašomi dokumentai per šimtmečius buvo patiekiami aukščiau minėtomis svetimomis kalbomis, tik ne lietuviškai. O juk Žemaičių seniūnija, kaip ir kiekvienas pavietas — apskritis, turėjo daug teisių. Galėjo apspręsti ir kalbos vartojimą!

Jeigu tačiau didžiąjai Lietuvos kunigaikštystei ir jos sukurtosioms institucijoms ir labiausiai tiktų anas priekaištas, kuris šiandieną komunistų ir kitų katalikų priešų yra pirmiausiai suformuluotas **Bažnyčios** adresu, tai ir čia vis reikia galvoti istoriškai, faktų neatitraukus iš laiko ir erdvės.

SKIRTINGAS BAŽNYČIOS IR VALSTYBĖS NUSISTATYMAS LIETUVIŲ KALBOS ATŽVILGIU

Kas teisingai norės surasti valstybės vaidmenį, kokį ji buvo užėmusi kalbų vartojimo srityje, turės vėl viską aiškintis ano meto dvasioje. Vis reikia nepamiršti, kad didžioji Lietuvos kunigaikštystė **nebuvo tautinė mūsų laikų** valstybė. Juk šiandieniniai tautiniai reikalavimai, kaip ir pats tautinis klausimas, bei nacijonalizmas, yra atsiradę tik 19-jo amžiaus pradžioje, jau po didžiosios prancūzų revoliucijos. Daugybė faktų rodo, kad **pati valstybė** Lietuvoje anais laikais liaudies kalba nesirūpino. Bažnyčia gi ėjo tikrai skirtingu keliu, ir ji yra daug tada prisidėjusi prie lietuvių kalbos išlaikymo.

Bažnyčios pagrindinis rūpestis, žinoma, buvo sielovada, ir pastoracijai liaudies kalba buvo vienintėlė tinkama priemonė. Tiesa, ilgai Lietuvoje vis dar buvo, ypač iš Mozūrijos ateivių kunigų, kurie nesimokė lietuvių kalbos. Jiems tokius pavyzdžius davė ir pati valstybė, bajorija ir valdininkai, pradedant aukštais pareigūnais.

Būtų atskiras klausimas kalbėti apie bažnytinę lenkų ir lenkiškai nusistačiusių kunigų politika — ypač nuo 19-jo amž. trečio ketvirčio. Nuo tada — atsiradus ypač rytinėje Lietuvoje, Vilniaus vyskupijoje, lenkų kunigų tarpe **sąmoningam** norui lenkinti, daug kur buvo žalojamos naturalinės lietuvių kalbos teisės. Tokiems kunigams visas lietuvių tautinis atgimimas, kaip ir visa jų žodžiais „Litvomanija", buvo tik „laisvamanija", antikatališka, socijalistinė, net bedieviška, taigi nepriimtina. O taip atsitiko iš dalies todėl, kad didelė dalis lietuvių 19-jo amž. galo šviesuomenės iš tiesų buvo nuėję į socializmo kelią, spaudoje puldavo kunigus ir pačią Bažnyčią. Net tokiam išlavintam vyskupui Paliulioniui, akyvaizdoje bendro katalikybės priešo maskoliaus rusifikacijos pastangų — lietuvių tautinės sąmonės kryptis — žvelgiant iš tos pusės, atrodė bendro fronto ardymas.

Visa tai tačiau yra tema, kuri priklauso į lietuvių-lenkų santykius 19-20 amžių sąvartyje. Yra čia pasakytina kai kas daugiau, tik faktų nepaneigiant. Kai svarstome lietuvių kalbos vaidmenį Lietuvos Bažnyčios gyvenime, to meto nuotaikų nereikia perkelti į senesnius Didž. Lietuvos kunigaikštystės laikus prieš 2-3-4 šimtus metų.

Pagal autentiškas pereitų amžių versmes turime tačiau tiek daug duomenų, kurie parodo, kad bažnyčiose vis dar buvo pasilikusios vienintėlės vietos, kur lietuvių kalbos buvo paisoma. Tai buvo daroma lietuviškais pamokslais, giedojimais bei giesmėmis lietuvių kalba. To paties buvo siekiama skatinant vietinių kunigų paruošimą.

Svarbiausias Bažnyčios įnašas tačiau lietuvių kultūrai buvo lietuviškos knygos. Kaip Prūsuose arba Mažojoje Lietuvoje pirmos lietuviškos knygos buvo religinės, būtent, protestantiškas Mažvydo katekizmas, taip Didžiojoje Lietuvoje **pirmosios lietuviškos knygos buvo katalikiškos**, būtent, kanauninko Daukšos Katekizmas ir garsioji Postilė, kurioje jis taip jaudinančiai įtikinėjo bajorus ir visą ano meto visuomenę branginti savo gimtą lietuvių kalbą. Ar turime mes ką nors panašaus kitose srityse! Ar Daukšos žodis apie savo kalbos branginimą, žodis rašytas prieš 350 metų, netinka ir mūsų tremties dienose?!

Kartoju, Didžiojoje Lietuvos kunigaikštijoje žmonių maldos namai — bažnyčios nebuvo pasilikusi lietuvių kalbai vietelė, kur dar žmonės galėjo girdėti lietuvišką žodį.

Yra labai įdomu sekti bažnyčių fundacijų aktus iš 16-17 amžiaus. Iš jų galima prisiskaityti daug atvejų, kur vis būdavo įrašoma viena sąlyga, kad pats klebonas, ar jo vikaras sakytų lietuviškus pamokslus. Vienuoliai tai darė savo noru, ir čia, pav., galėtume patiekti plačiausius sąrašus jėzuitų, kurie Vilniuje, Kražiuose, Pašiaušėje ir kitur, kur Lietuvoje buvo jėzuitų kolegijos, vis sakydavo lietuviškus pamokslus.

Kiekvieniems metams vis būdavo paskiriamas tokis „Concionator Lithuanicus — Pamokslininkas lietuviškai", t.y. vienuolis, kuris pastoviai lietuvių kalba sakydavo pamokslus. Užteks čia pažymėti, kad du žinomi 17-jo amžiaus rašytojai jėzuitai Jaknavičius ir Srubauskas, kuriedu lietuviškai savo raštus leido, per eilę metų pakaitui yra sakę lietuviškus pamokslus ne Karaliaučiuje. Tai, be kitko, įrodo, jog tada Karaliaučiaus apylinkėse dar buvo lietuviškai kalbančiųjų, ir jų kalbos teisės kaip tik tokiais pamokslais būdavo pagerbiamos. Iš tėvų Marijonų istorijos Lietuvoje žinome taip pat eilę metų pakaitui yra sakę lietuviškus pamokslus ne Karaliaučiuje. Tai, be kitko, įrodo, jog tada Karaliaučiaus apylinkėse dar buvo lietuviškai kalbančiųjų, ir jų kalbos teisės kaip tik tokiais pamokslais būdavo pagerbiamos. Iš tėvų Marijonų istorijos Lietuvoje žinome taip pat eilę duomenų, kaip jie įvairiose Sūduvos vietose nuo 18 amžiaus apaštalaudavo lietuviškai.

Tarp kitų vienuolių, būtent pranciškonų, kaip vėl rodo istoriškosios versmės, 16-17 amžiuje Kaune ir Vilniuje taip pat buvo tokių, kurie irgi sakydavo lietuviškus pamokslus. Galima dar paminėti, pav., iš 1654 metų vieną dokumentą, rodantį, jog buvo reikalaujama gvardijonais, t.y. pranciškonų vienuolynų viršininkais, (cituoju) „tik lietuviškai kalbančius ir Lietuvoje gimusius lietuvius". Ar valstybinės institucijos gali panašių faktų nurodyti? Tai vis duomenys iš Vatikano archyvo, kurie kita proga bus plačiau išdėstyti.

Visiems, kurie faktus pamiršta ir kurie Bažnyčią dėl lietuvių kalbos teisių nepaisymo kaltina, norime dar, be to, priminti, jog jau Laterano bažnytiniame susirinkime 1215 metais, kai dar lietuviai tebebuvo pagonys, jau buvo išleistas įdomus nuostatas. Juo norėta apsaugoti gimtosios kalbos teises. Tas įstatymas griežtai įsakė vyskupams, kad jie pasirūpintų kunigų, kurie galėtų laikyti pamaldas, teikti sakramentus ir **skelbti tikėjimo tiesas žmonių gimtoje kalboje.**

Dar plačiau ir išsamiau tai buvo formuluota Tridento bažnytiniame susirinkime. Ten buvo patiektas platus nutarimas, reikalaujant gimta žmonių kalba katekizmų, ir jais turėjo rūpintis kiekviena vyskupija. Pamokslai, pati katekizacija ir kiti dalykai, kurie priklausė santykiams su žmonėmis, pav., išpažintys, moterystės ir krikšto sakramentai, turėjo būti taip pat gimta kalba atliekami.

Yra kitas klausimas, ar visada gimtos kalbos reikalavimus Lietuvoje pasisekė įgyvendinti. Kalbant apie kliūtis, kaip tik reikėtų minėti vėl valstybines institucijas, lietuviškai nenorinčius girdėti bajorus, na, pagal bajorų madą iš Lenkijos atvykusius kunigus, kurie nesimokydavo lietuvių kalbos.

(Bus daugiau)

Europos Lietuvių Kronika

LONDONAS

ATVYKSTA PONIA DEVENIENĖ

Vliko Vykdomosios Tarybos pirmininkė, p. Devenienė, birželio mėn. 9 d. iš Vokietijos atvyksta į Londoną, kur viešės kelias dienas. Iš Londono p. Devenienė vyks į New Yorką.

NETIKROS PENKSVARINĖS

Anglijos Banko pranešimu D. Britanijoje paplito netikri penkių svarų banknotai Netikrų pinigų žinovai tvirtina, kad suklastoti banknotai pagaminti taip gerai, kaip niekad anksčiau. Vienas asmuo suimtas. Policijos žiniomis jis savaitės bėgyje iškeitęs 80 netikrų penksvarinių.

MOTINOS DIENOS MINĖJIMAS

Prieš tris savaites įvykęs Motinos Dienos minėjimas iki šiol laikraščio skiltyse nesusilaukė atgarsio, nes jokiam korespondentui nėra malonu paminėti keletą programos netaktų, kurių rašant negalima nutylėti. Minėjimą atidarė Londono skautų drauginink as Mindaugas Kaulėnas, pirmuoju kalbėtoju pakvietęs londonietį p. Povilą Adomavičių, kuris padarė nevykusių užmetimų, užgaunančių tikinčiųjų religinius jausmus. Nevietoje buvo mesti kaltinimai ir mūsų vadovaujantiems veiksniams. Motinos Dienos minėjimas mums yra per daug brangus ir čia negali būti vietos politinei partijos platformai.

Kun. Dauknio paskaita buvo nuoširdaus motinos pasiaukojimo įvertinimas religinėje šviesoje. Neveltui jaunasis kunigas kalbėjo jau trečiame gegužės mėn. Motinos Dienos minėjime, skatindamas vaikus dar labiau mylėti ir gerbti savo brangiąją motiną.

Vargo Mokykla, vadovaujama mokytojo p. Motušio, pasirodė gražiausiai, ką galima iš mažų vaikų ilgu pasišventusiu darbu pasiekti. Motinos garbei padeklamuota 7 eilėraščiai, pačių mažųjų pora pašoko Suktinį, didesnieji — Kalvelį. Mišrus vaikučių choras padainavo „Du Gaidelius" ir „Strazdelį". Pabaigai, suaugusių vyrų choras, diriguojant p. Mamaičiui, puikiai padainavo keletą dainų. Solo dainavo p. J. Černius — Lietuvių bažnyčios vargonininkas.

Minėjimą pravedė skautai. Patys skautai pasirodė gana blankiai. Scenoje improvizuojant mokintis dainų, tinka siaurame ratelyje prie laužo, bet ne viešame visuomenės minėjime. Visuomenė, savo aukomis remdama skautus, iš jų teisėtai daugiau reikalauja, negu iš mažamečių vaikučių, kurie, tačiau, savo pasirodymu skautus žymiai pralenkė.

Vyt. Pal.

PRAPLĖS SOC. KLUBO SALĖS SCENĄ

Numatytam scenos remontui Lietuvių Sporto ir Socialiniame klube įvairios Londonos organizacijos buvo prižadėjusios savo aukomis prisidėti tą remontą atlikti. Visos garbingai savo pažadus išpildė suaukodamos tam remontui penkiasdešimts penkis svarus: Londono Meno Sambūrio Vaidila £ 15., LAS Londono skyrius £ 15., Lietuvių Šv. Kazimiero Parapija £ 7., Centro Komitetas £ 5., D.B.L.S Londono I skyrius £ 5., Šventos Onos Draugija £ 5., ir D.B.L.S Centrinis skyrius £ 3. Minėtos aukos yra įteiktos Lietuvių Sporto ir Socialinio Klubo Valdybai, kuri pasižadėjo, kaip galimai greičiausiu laiku tą remontą atlikti.

Tebūnie nuoširdus ačiū visom organizacijom už tą paramą, kurią suteikėte.

Stasys Kasparas

IR TOKIAIS ATVEJAIS VERTA BŪTI SĄJUNGOS NARIU

DBLS Pirmininkas gavo iš Kanados tokio turinio N. tautiečio laišką: „.... Kreipiuos į Jus su prašymu. Prieš keturis metus gyvenau Anglijoje, priklausiau Lietuvių Sąjungai, turiu namų akciją ir 1 svarą aukojau spaustuvei. Dabar prašau Jūsų pagelbos — atsiųskit man darbo garantiją, kad lengviau man būtų sugrįžti į Angliją. Malonėkite pagelbėti šiuo reikalu, už ką būsiu labai Jums dėkingas"...

Buv. Sąjungos nariui pasiųsta darbo garantija ir, reikia tikėtis, kad jis galės sugrįžti Anglijon, jei ten, Kanadoje, jam nepatinka, ar dėl sveikatos negalįs išlaikyti darbo tempo.

MOTINA JIEŠKO SŪNAUS

Turima žinių, kad Apolinaras Ostachavičius 1947 m. iš Vokietijos išvyko Anglijon. Jis pats, arba kas žino jo adresą ar jo likimą, prašome pranešti „E.Lietuvio" Redakcijai. A. Ostachavičiaus jieško jo motina.

WOLVERHAMPTONAS

Š.m. birželio mėn. 9d. 6 val. p.p ruošiamas „George Hotel" salėje linksmas

ŠOKIŲ VAKARAS

kurio metu gros jezz'as ir veiks loterija.

Visus kaimyninius skyrius ir svečius iš toliau maloniai kviečiame atlilankyti.

Rengėjai

PASAULIO LIETUVIŲ ARCHYVAS

Šiomis dienomis išsiųsta į Chikagą, Pasaulio Lietuvių Archyvui, 5 dėžės archyvinės medžiagos. Be DBLS-os senų bylų, šiek tiek medžiagos ir iš privačių Londono lietuvių, ypatingai iš p.p. Liudžių, Bulaičių ir kt.

Archyvinė medžiaga yra visa tai, kas prisideda prie lietuvių gyvenimo istorijos. Kiekvienas, kad ir menkiausias įvykis, kaip bendruomenės, taip ir atskiro asmens gyvenime papildo mūsų istorinę medžiagą.

Ir šių dienų įvykiai — šiandien dar dabarties, gi rytoj jau bus praeities ir tuo pačiu istorija.

Organizacijų, kongresų, konferencijų ir įvairių parodų, vaidinimų, minėjimų, bazarų ir sporto protokolai, bilietai, kvietimai, programos ir t.t. Atskirų asmenų parašyti atsiminimai, veiklos istorijos ir kt. Lietuvių ir apie lietuvius kitataučių spauda. Dabar ir anksčiau išėjusios knygos. Laikraščiai (ir svetimomis kalbomis, jei ten rašoma apie lietuvius), iškarpos iš laikraščių ir kt.

Muziejinė medžiaga: vėliavos, antspaudai, ženklai, uniformos, ordenai, medaliai, gintaras (atvežtas iš Lietuvos), pinigai, audiniai, paveikslai, raižiniai, fotografijos, žemėlapiai, planai ir kita vaizdinė priemonė.

Turinčius panašios medžiagos, kuri ateity galėtų prisidėti prie mūsų istorijos, prašome medžiagą siųsti: P.L.A. Įgaliotinei Didžioje Britanijoje šiuo adresu: O. Kairiukštienė, 82, St. Stephens Ave, London. W. 12.

NORTHAMPTONAS

PADĖKA

DBLS Northamptono skyriaus valdyba nuoširdžiai dėkoja Motinos dienos minėjimo programos talkininkams: kun Daukniui už paskaitą, p. Pužauskienei už giedojimą pamaldų metu, Ketteringo skyriaus garbės nariai Miss Charlton, Ketteringo skyriaus pirmininkui p. Pužauskui, Corby skyriaus kasininkui p. Petrauskui, p. L. Utkai už lietuviškų plokštelių muziką, R. A. Barančiukui, p.p. Petruševičiams ir visiems skaitlingai dalyvavusiems minėjime ir tuo pačiu prisidėjusiems prie bendros veiklos.

Skyriaus valdyba

SKAUTIŠKUOJU KELIU

Pirmosios aukos

Ponas J. Dyvas iš Birminghamo atsiųsdamas auką £ 2., tarp kitko rašo: Jei jau ilgiau nenumatyta, kaip 10 dienų stovyklauti, tai tegul ir tas trumpas laikas mūsų jauniesiems primena,: Jog didi darbai yra prieš jų amžių dienas. Jie turi būti lietuviai — o Lietuva jiems.

Ponas Plukas Kazys iš Epsom, atsiųsdamas auką £ 2., savo laiške rašo: ši mano kukli auka, neturtingiems lietuvių vaikučiams praleisti atostogas skautų stovykloje.

Aukojusiems tariame didelį širdingą skautišką d ė k u i!

Rinkliava

Be Jūsų paramos, Mieli Tėvai ir Tautiečiai, daugelis neturtingųjų ir iš didelių šeimų, lietuviško jaunimo, negalės tą 10 dienų praleisti lietuviškoje aplinkumoje, savi tarp savų, kur skamba lietuviškos dainos ir stiprinama lietuviška dvasia.

Jūsų paaukotas vienas kitas šilingas, įgalins visus jaunuosius suskristi į tą didelį, metinį jaunųjų sąskrydį — Skautų Stovyklą, ir tikrai naudingai praleisti dalį savo atostogų.

Aukas maloniai prašome siųsti: V. Fidleris, 48, Henrey Rd., West Bridgeford, Nottingham.

Geradariai!

Keturi neturtingi skautukai iš Vokietijos ir vienas berniukas iš Šveicarijos, nekantriai laukia Jūsų atsakymo, ar jie galės atvažiuoti šiais metais į mūsų tradicinę skautų vasaros stovyklą.

Nėra abejonės, kad už Jūsų jiems suteiktą progą, pagyventi mūsų stovykloje, savo brolių ir sesių lietuvių tarpe, jie bus amžinai Jums dėkingi.

Aukas šiam reikalui maloniai prašome siųsti: K. Vaitkevičius, 21, Cobden Str. Derby.

Registracija

Ir šiais metais pati pirmoji stovyklon užsiregistravo Beatryčė Jagminaitė. Gražus pavyzdys visiems būsimiems stovyklautojams. Anksčiau užsiregistravę, žymiai palengvinsite organizacinį stovyklos darbą. Registruojamasi pas Rajono Vadą sktn. K. Vaitkevičių, aukščiau nurodytu adresu, pažymint vardą, pavardę, amžių ir adresą. Skautai-tės dar ir laipsnį.

Suvažiavimas

Birželio mėn. 9-10 d.d. šaukiamas P.L.S.S. Anglijos rajono (Brolijos ir Seserijos) vadovų ir vadovių suvažiavimas, Derbyje. Birželio 9 d. (šeštadienį) 6 val. vakaro, renkamės 88 Byron str. pas Vadeivą ps. B. Zinkų, iš kur vyksime į Šv. Juozapo bažnyčios salę. Tą patį vakarą įvyks skautiškas lauželis ir žaidimai. Kitą dieną (sekmadienį) po šv. Mišių, kurias laikys kun. Dauknys, suvažiavimas tęs darbą toliau. Vyresnieji skautai ir skautės, norintieji dalyvauti šeštadienio pasilinksminime, maloniai kviečiami. Nakvynės bus visiems parūpintos, jei išanksto įspėsite apie savo atvykimą ps. B. Zinku, aukščiau nurodytu adresu.

UŽ GERESNĮ PASAULĮ

REPORTAŽAS IŠ KONGRESO

SVEIKAS MŪSŲ GANYTOJAU!

Pavasario saulė pačiame vidudienyje. Lietuvių Sodyboje jau pilna žmonių ir vis naujos ekskursijos pasipila iš atvažiuojančių autobusų, automobilių. Šioje lietuviško je žemėje pirmą kartą toks gyvas judėjimas. Visur pakili nuotaika, plazda tautinės vėliavos. Juk suvažiavome į savo pirmąjį Kongresą! Takeliai nužvyruoti, šviežiai nušienautos aikštelės kvepia pavasario gaivumu. Prie Sodybos rūmų tribūnoje įrengtas altorius, nukaišytas kvepiančiais berželiais, kaip tikrai Lietuvoje per Sekmines. Čia viskas sava ir miela.

Besveikinant pažįstamus, staiga visi nutyla. Laimindamas, pasirodo Kongreso didysis svečias, Jo Ekscelencija Vyskupas Vincentas Padolskis su asista. Skotijos Šv. Cecilijos choras rimtu, didingu, ritmišku plastiškumu gieda Vyskupo sutikimo maršą: „Ecce sacerdos magnus — Štai didis kunigas!"

Prie altoriaus Vyskupas apsirengia iškilmingais ugninės spalvos liturginiais rūbais Pontifikalinėms Mišioms. Šiandieną Bažnyčios gimimo — Šv. Dvasios Atsiuntimo šventė! Kaip simboliškai ji tinka Religinio Atgimimo Kongresui! Vyskupui asistuoja arkidijakonas — Skotijos Lietuvių klebonas — kun. Gutauskas, dijakonas — Š. Anglijos Lietuvių klebonas — kun. Kuzmickis, subdijakonas — kun. Kamaitis iš Manchesterio. Ceremonijoms vadovauja — kun. Dauknys, tarp gausių visos eilės patarnautojų.

PRISIARTINA PRIE VIEŠPATIES ALTORIAUS

Vyskupas jau su mitra apsuptas pasijudina prie altoriaus laiptų. Skotijos choras, retai girdimu subtiliu gregorijanišku giedojimu, meistriškai vinguriuoja Kyrie akordus. Prie paties altoriaus neįprastas vaizdas. Juk tai labai retai matomos Pontifikalinės iškilmingos Mišios, laikomos lietuvio Vyskupo! Ir kartu su melsvų smilkalų debesėliais kyla augštyn prie Augščiausiojo Sosto karštos suvažiavusių lietuvių maldos už Tėvynės Laisvę, už pavergtuosius Brolius ir Seses, už išsklaidytus visame pasaulyje tautiečius, kad greičiau išmuštų valanda, kada vėl sugrįžę į savo Tautos šventoves, galėtume laisvai giedoti Dievui padėkos giesmes ir himnus. Mintys kyla į Galybių Dievą, akys gaudo iškilmingai vykstančias apeigas.

GANYTOJO ŽODIS

Skambiu baritonu dijakonas gieda Evangeliją — Sekminių Linksmosios Naujienos Pranešimą. Jis aidi plačiai per Sodybos šilus, tarsi pašventindamas visą gamtą Dangaus Karalystei. O kad Kristaus žodžiai greičiau pasiektų žmonių širdis ir joms atgimus, greičiau visur nušvistų Geresnio Pasaulio taikiom varsom.

Ekscelencija užkopia ant pakilių altoriaus laiptų su vyskupiška mitra ant galvos. Lietuvis Apaštalų įpėdinis kalba į savo tautiečius Bažnyčios autoritetu. Jo ramus energingas žodis gyvais vaizdais dvelkia galingo pasitikėjimo dangaus pagalba, ne tik išlikti, bet dėti visas pastangas būti ištikimais Kristaus mokiniais, o pergalę pats Dievas mums tikrai suteiks. Reikia nepalaužiamo tikėjimo ir pasišventimo savo artimiesiems, kaip mūsų ištremtieji broliai — Sibiro tremtiniai, apie kuriuos su pagarba kalba grįžę iš Sibiro karo belaisviai. Vyskupo žodžiai krinta į pačią širdį, paliečia giliausius Tėvynės meilės jausmus. Tik Dievo malone nušviestos širdys sukurs Geresnį Pasaulį, kurio visa žmonija taip laukia.

Mišios vyksta toliau. Už Tėvynę Lietuvą ilgos eilės eina prie Šv. Komunijos, kad Kristus Karalius visur viešpatautų. B. Povilavičius iš Londono solo išpildo garsiąją Marijos giesmę. Kaip šiandieną mums iškyla gilios tiesos Šv. Bernardo žodžiai, jog nuo amžių negirdėta, kad kas Marijos būtų šaukęsis ir būtų buvęs apleistas, kas būtų Jos pagalbos prašęs ir būtų buvęs neišklausytas.

LIETUVIŲ TAUTOS PAAUKOJIMAS MARIJAI

Į ką vaikai nelaimėse kreipia savo žvilgsnius, kur jieško pirmiausia pagalbos, jei ne pas motiną. Ir mes tikintieji šią baisiąją mūsų Tautos istorijos valandą, kada mūsų Broliai ir Sesės kenčia Tėvynėje ir visaip pikto priešo varginami ir tremiami po nejaukias Rusijos tyrumas sunkiems darbams, kada mes patys išblaškyti po visą pasaulį, kur jieškotume pagalbos jei ne pas dangiškąją Motiną — Krikščionių Pagalbą — Dangaus Karalienę!

Po Pontifikalinių Mišių, kurios buvo laikomos už Lietuvos Iaisvę ir kurių metu apie 400 lietuvių priėmė Šv. Komuniją tapačia intencija, mūsų Ganytojas, kuris lygiai prieš 5 metus su kitais 3 Lietuvos Vyskupais Romoje Lietuvių Tautą paaukojo Nekalčiausiajai Marijos Širdžiai, dabar visų noru ir visiems tyliai kartojant, iškilmingai atnaujino šį istorinį pasiaukojimą.

Kaip jaudinančiai kilo į dangų visų širdžių karščiausi troškimai Ganytojo lūpomis: „Mūsų Motina ir pasaulio Karaliene, mes, Tau kitados paaukotos mūsų Tėvynės Lietuvos šalies sūnūs ir dukros, aukojame save ir visos Lietuvos vaikus: tuos, kurie neša sunkų jungą pavergtoje mūsų Tėvynėje, tuos, kurie yra žiauriai kalinami ir ištremti į nejaukias svetimas šalis ir neturi tenai sau jokios dvasinės paguodos ir visus kitus Lietuvius išsklaidytus kone visuose pasaulio kraštuose, aukojame Tau, Tavo Nekalčiausiajai Širdžiai, kad Tavo Meilė ir Užtarymas pagreitintų Dievo Karalystės pergalę ir visos tautos Tave vadintų Palaiminta."

Po Tautos paaukojimo, Ekscelencija čia pat ant altoriaus pasidėjęs liturginius rūbus, laimindamas grįžo į Sodybos rūmus. Sekė pietų pertrauka.

SVEIKI ATVYKĘ! TELEGRAMOS IR SVEIKINIMAI

Po pietų, gražiam orui esant, kaip retai kada Anglijoje, programą ir toliau vyko atvirame ore aikštėje prie tribūnos. Oficialią dalį atidaro Kongreso organizatorius Londono Lietuvių klebonas kun. A. Kazlauskas MIC:

„Sveikinu visus Brolius ir Seses, iš įvairių kolonijų suvažiavusius į Kongresą, pareikšti ištikimybę Kristui Karaliui, pasisemti jėgų, kovojant už pavergtosios Tėvynės išlaisvinimą, už Geresnį Pasaulį, kuriame viešpatautų Taika ir Teisinga Laisvė. Nekartą mūsų Tautą buvo beapimąs mirties šešėlis, bet Dievo Apvaizdai budint, ji vėl pakildavo naujam gyvenimui, o išdidžius galinguosius nupūsdavo, lyg vėjas pienės pūkelius!"

Sąjungos pirmininkas p. Bajorinas prie mikrofono perskaito anglų kalba atsiųstas sveikinimų telegramas. Dėmesio! Dėmesio! Mus telegrama sveikina Jo Šventenybė Popiežius PIJUS XII iš Romos! GERBIAMAJAM TĖVUI A. KAZLAUSKUI MIC, LIETUVIŲ R.K. ŠV. KAZIMIERO BAŽNYČIA, 21, THE OVAL, HACKNEY ROAD, LONDON, E. 2. ŠVENTASIS TĖVAS, PAINFORMUOTAS APIE LIETUVIŲ KATALIKŲ SVARBŲ KONGRESĄ „UŽ GERESNĮ PASAULĮ" HEADLEY PARKE PORTSMOUTHO VYSKUPIJOJE SEKMINĖSE, TĖVIŠKAI TEIKIA APAŠTALIŠKĄJĮ PALAIMINIMĄ VISIEMS KONGRESO DALYVIAMS. APAŠTALIŠKAS DELEGATAS DIDŽIAJAI BRITANIJAI.

Su gilia pagarba ir dėkingumu, išklausyta Šv. Tėvo telegrama ir išsiveržia džiaus mingas plojimas. Tegyvuoja Šv. Tėvas ilgiausius metus! Kristaus Vietininkas — Augščiausias Romos Katalikų Bažnyčios Vadas apie mus žino ir Jo laiminanti ranka mus pasiekia suvažiavusius į Kongresą. Kas mus dabar sutrukdys kovoti gerą kovą už Kristaus Karalystės triumfą, už Tėvynės išlaisvinimą iš nuožmiųjų Dievo priešų!

Telegrama sveikina D. Britanijos Apašta liškasis Delegatas Jo Ekscelencija Arkivyskupas OHARA; Portsmouthо Arkivyskupas, kurio vyskupijoje vyksta mūsų Kongresas; Nottinghamo Vyskupas, kurio juris dikcijoje yra visi užsieniečiai kunigai ir katalikai. Laiškais sveikina Lietuvos Metropolitas Kauno Arkivyskupas J. E. Skvireckas iš Austrijos. Tikrą sensaciją padarė gautas sveikinimas Vyskupo Teofilio MATULIONIO iš Sibiro. Jo laiškas rašytas vos prieš mėnesį — balandžio 19 d. iš Mordovskaja ASSR. J. E. Vyskupas V. Brizgys sveikina iš Amerikos; J. E. Lietuvos Ministeris B. K. Balutis iš Londono; Religinio Atgimimo Sąjūdžio Vyr. Vadas Tėvas Riccardo Lombardi SJ iš Romos; Kun. Dr. Matulaitis — Beatifikacijos Generalinio Postuliatoriaus Atstovas Amerikai ir Kanadai; Romos Marijonų Viršininkas Kun. Dr. Matulis MIC; Vokietijos Ateitininkų Sendraugių vardu — Valdybos pirmininkas Dr. P. Karvelis ir sekretorius — Dipl. inž. Narutis; ir iš Romos kun. Dr. Sakevičius MIC. Ypatingai turiningą į Geresnį Pasaulį skatinantį sveikinimo ilgą laišką atsiuntė VLIKo buv. pirmininkas Prelatas Krupavičius.

Žodžiu puikiai paruoštus sveikinimus tarė J. E. Vyskupas Padolskis, PLB vardu — Sąjungos pirmininkas p. Bajorinas, DBLS vardu — Prof. S. Žymantas, „Free Europe" — pavergtųjų tautų organizatorius ir vadovas iš Amerikos atvykęs J. E. Lietuvos Ministeris Sidzikauskas, Vienintėlės Vakarų Europoje esančios Lietuvių bažnyčios vardu — Londono Lietuvių bažnyčios komiteto pirmininkas p. Bulaitis.

Visi kalbėtojai pasakė daug turiningų minčių ir būtų labai naudinga, kad būtų išleistas Kongreso Darbų leidinys ar panašiai. (P. Dauknys MIC jau ruošia panašią knygą. Red.). Popiežiaus paskelbtasis Religinis Atgimimas už Geresnį Pasaulį turėtų apimti ir visus pasaulyje išblaškytus lietuvius, nes tai tikriausias kelias į pavergtųjų tautų išlaisvinimą iš bedieviškojo bolševizmo.

KATALIKYBĖS REIKŠMĖ LIETUVIŲ TAUTAI

Kongreso svečias iš Romos, mūsų žymusis istorikas, Prof. Dr. Zenonas Ivinskis, naujų istorinių versmių šviesoje, iškėlė tikrai begalinę Katalikų Bažnyčios reikšmę lietuvių tautai, ypatingai lietuvių kalbos išlaikyme ir saugojime nuo surusėjimo per ilgąją maskolių okupaciją. Koks jaudinantis anuomet ir Vyskupo Valančiaus išleistas kunigams aplinkraštis: „Kentėti už tikėjimą laikykite didžiausia laime, nesigailėdami dėl to nustoti visų žemės turtų ir gyvybės, jeigu to Dievas nuo jūsų pareikalautų!" Katalikybė buvo ta galingoji Petro uola į kurią maskoliai atsidaužė ir neįstengė nė per 120 metų Lietuvos surusinti ir suprovoslavinti. Ir bolševikai tik į Petro galingąją uolą Lietuvoje atsimušę, neįstengs ir dabar jos subolševikinti!

VAI LĖKITE DAINOS!

Meninę Kongreso dalį išpildė Skotijos Šv. Cecilijos choras, susidedąs iš 40 asmenų, vadovaujamas p. Apolonijos Varnaitytės - Mullen, suruoštu lietuviškų giesmių ir dainų koncertu. Dirigentė yra Skotijoje gimusi ir prieš šešetą metų suorganizavusi šį chorą. Jos dainų išpildymas nėra vien gaidų perdavimas, bet daugiau prie dainos dvasios prisitaikymas. Dėl to jos dainų išpildymas yra labai įdomus, savotiškai pavergiąs ir žavis klausytojus. Talentingai diriguodama ji sugeba iš choristo ištraukti visa, kas yra geriausia. Jei choras koncertui būtų persikėlęs į Sodybos didžiąją salę, kur yra gera akustika, būtų buvęs dar didesnis įspūdis. Choras išpildė 19 dainų bei giesmių. Solistas B. Povilavičius iš Londono, akomponuojant Mrs. Lapinskas, išpildė Šimkaus „Oi, kas!" ir Dambrausko „Jau, žirgelis pabalnotas". Kongresas baigtas vėlų vakarą Lietuvos Himnu.

IŠSISKIRSTANT

Grįžtant namo ar begalima rasti geresnį Kongreso reikšmės apibudinimą, kaip iš leistos programos leidinyje atsisveikinimo žodį:

SESE, BROLI, iš Kongreso vėl grįši į namus prie kasdieninio darbo, bet Tu išsineši VILTĮ grįžti vėl į brangiąją Tėvynę LIETUVĄ. Tu išsineši atgijusį TIKĖJIMĄ į Geresnį Pasaulį, į teisingumą, kuris laimi ir Dievu, kuris kančią vainikuoja pergalės vainiku. Tu sutiksi brolį, kuris gal prarado tą viltį ir tą tikėjimą. Kalbėk jam, kad ištvertų ir nepalūžtų, kovotų ir nepailstų! Krikščioniškas tikėjimas yra mūsų stiprybų ištremtiems toli nuo Tėvynės. O kai pašauks visus Laisvės Varpas, mes grįšim į Tėvynę Lietuvą!

Didžiosios Britanijos Lietuvių Katalikų Pirmąjį Kongresą už Geresnį Pasaulį reikia laikyti puikiai pasisekusiu. Dalyvavo apie 1.250 asmenų, kas sudaro labai žymią dalį D. Britanijos lietuvių. Oficialiajai daliai pirmininkauti Kongreso organizatoriaus buvo pakviestas DBLS Coventry skyriaus energingasis pirmininkas p. Kazlauskas. Abu bendrapavardžiai savo darbą atliko pasigėrėtinai. Tad, su Dievo palaima kovokime už Geresnį Pasaulį!

Civis Šiaulensis

Laisvoji tribūna

DBLS SUVAŽIAVIMĄ PRISIMINUS

Visuotini DBLS atstovų metiniai suvažiavimai gražūs ir rimti įvykiai. Deja, pavyzdžiui, kad ir paskutiniojo suvažiavimo rimtumo nuotaiką šuo nusinešė. Visai teisingai ir taikliai pastebėjo Plunksnagraužis „E. L." Nr. 19 apie to suvažiavimo nuotaiką.

Gerbiamieji atstovai, ar mes, dalyvavę suvažiavime, galime ranką ant širdies padėję pasakyti, kad elgiamės teisingai, stiprinome solidarumą, buvome objektyvūs, ar neturėjome tam tikros pagiežos?

Dvi dienas išsėdėjome prirūkytame kambaryje. Visi pavargome besinerdami iš kailio vis su tikslu kažką gudraus pasakyti, kažką ožio ragan suvaryti. Ar verta buvo tiek laiko sugaišti veltui? Juk nesunkiai galėjome visą reikalą aptarti per vieną dieną. Gi sekmadienį, pasimeldę bažnyčioje, galėjome bendroje krūvoje pasižvalgyti po Londoną, pamatyti vertingesnę vietą, užuot — „ta avela, kaip avela ir vėl visa nuo galo"...

Susidariau išvadą, kad mūsų tikslas buvo kaip nors įkalti aštresnį uknolių, surasti ar fiktyviai sukonstruoti kokį „faktą", kuris S-gos pirmininką ir visą C. Valdybą pasodintų kaliošan. Tada, žinoma, būtume džiaugsmu nesitvėrę, rankeles trynę, kitiems turėję ką pasakyti. Bet, jei imtume ir apverstume medalio kitą pusę ta prasme, kad tas pritvinkusias „parako statines" bent vieneriems metams priverstume įsikinkyti darban, kurį atlieka pirmininkas, kurį atlieka Centro Valdyba ir kiti mūsų išrinkti pareigūnai? Na, pagalvokime, kasgi būtų? O gi paprasčiausiai — viskas sugriūtų, o ne vienas pasakytų, kad jam geriau eiti dvigubą „šiftą" dirbti, negu dirbti visuomeninį darbą, kurį dirbantiems visada tenka būti sugeriamuoju popieriu ir sugerti visa tai, kas piktybės ir pagiežos išsipila. Žmogus jau toks, kad jam niekad negana. Taip buvo ir per šį suvažiavimą: mes nekreipėm dėmesio į tai kas padaryta, bet tik į tai, kas būtų, jei būtų, jei aš dirbčiau, o ne jis. Kai tokias kalbas kas skelbia, tai mūsų visų atsakymas turėtų būti vienas: — ponuli mielas, ateik, padirbėk. Prašome — juk kandidatų reikia ant kelių prašyti, kad sutiktų! Deja, dažniausiai ir mes tik galvas palinguojame ir einame su tais „kas būtų, jei būtų", nes, kaip žinome, patarti, pamokyti, negudriai kritikuoti, kiekvienas mūsų esame profesorius.

Iš šių metų sąskrydžio vis dėlto išsivežiau viltį, kad kitais metais suvažiavimą pravesime tiksliau, draugiškiau be tuščiavidurių ir visus varginančių ginčų dėl ginčo. Tikiu, kad parodysime daugiau pasitikėjimo išrinktaisiais, daugiau supratimo ir užjautimo tų, kurie dirba, daugiau jiems paramos! Tada tikrai neapsivilsime, nes ir mes prie to būsime prisidėję. Visiems „oratoriams" tiek per suvažiavimus, tiek per susitikimus, turėtume turėti visada ir visur tą patį atsakymą — broli, ateik ir padirbėk, įsitikink, o tada jau kalbėk.

Vyt. Andruškevičius,
Stoke-on-Trent.

SKAITYK „EUROPOS LIETUVĮ"!

PLUNKSNAGRAUŽIO UŽRAŠAI

Kaip iš pereitos savaitės užrašų žinome, didžioji dalis maldininkų Kongresan atvyko nuosavais automobiliais. Dviračiais vos tik 4. Du iš jų dvisėdžiu. Pirmadienio rytę Sodybos apylinkėje, mylios spinduliu, buvo tarsi audros nusiausta: popergaliai, buteliai, alaus dėžės, kamsčiai, sumuštiniai, apelsinų žievės storu sluogsniu dengė vos besikalančią žolę. Tvarkdarių pasakojimu, vienur kitur tarp kadugių buvo užtikti ir pavargę maldininkai. Nuošalesnėje vietoje rastas ir tas dvisėdis dviratis, bet be ratų. Pasirodė, kad numautais ratais buvo užsikloję dviračio savininkai, nes nakties būta šaltos, o ryte šalnelė gėlytes nukando. Pasakojama, kad nugirstas toks barnis tarp atvėsusių keleivių:

— Kaip aš nesikloju, vis vien šalta ir tiek...

— Kad tu ir durnas! Kaip gi tau nebus šalta, kad tavo rato stipinai išlaužyti...

* * *

Nedėčiau galvos, kiek čia teisybės šiame atsitikime, tačiau jį girdėjau Skotijos svetį bepasakojant ekskursijos dalyviams tą patį rytą, kai tvarkdariai buvo suradę kadugiuose tuos du dviratininkus. Skotas pasakojo, kad į tą kambarį, kuriame jis gavęs pirmąją naktį nakvynę, atsikėlė jauna porelė vasarotojų. Prieš išvykstant, svetys iš Skotijos apžiūrėjęs, kad jau užimtame kambaryje palikęs skrybėlę. Nuėjo jos ieškoti. Stovėdamas prie durų, jis išgirdęs tokį jaunosios porelės pasikalbėjimą:

— Keno čia lūpytės? — klausia jaunasis.

— Tavo, — atsako švelnus balselis.

— Keno ta nosytė?...

— Tavo...

— Keno ta kaktytė? — klausimas ir garsus bučkis.

Už durų stovįs choristas nebeiškentė ir atsiliepė:

— Gerbiamieji, kai prieisite prie skrybėlės, tai ji mano...

* * *

Tautiečio motociklisto iškeltas sumanymas skubiai steigti L. Sodyboje kapines, rado gyvą atgarsį mūsų ir kitų Europos lietuvių bendruomenių gyvenime. Ypač susirūpinta atitinkamais įamžinimais paminkluose, kad būsimosios kartos žinotų iš kur semtis stiprybę. Šį kartą esu gavęs kelis siūlymus žymesniems sambūriams bei organizacijoms paminkluose įrašus. Bendrinei ir nepartinei D. Britanijos Lietuvių Sąjungai siūloma aukso raidėm iškalti: „Miriau, kad namų bendrovė gyventų". PLB lentoje: — „Čia palaidotas žmogus, kurio nekad nebuvo". LRS granito luite: — „Sau paminklą stačiau užu varį tvirčiau, kol pirštu į akį gavau". Vliko juodo marmuro plytoje: „Čia ilsisi nevaisingai gyvenęs vyriausias laisvinimo komitetas, miręs mažakraujyte po išlaisvinimo nuo visų vyriausių organizacijų". Diplomatijos šefo antkapyje: „Praeivi, sužinojęs, kad Vlikas pateko dangun, melskis, kad gaučiau vizą pragaran".

LAS akmens plokštumoje: „Mes gyvenome, kad atgimtumėm, ir numirėm, kai atsigimėm". LSD Partijos medinėje lentelėje: „Čia tik lenta — Markso paminklas Highgate kapinėse". Šv. Onos Draugijos: „Pasimelskite, bet ne už visas Onas". Skautų organizacijai: „Vis budžiu".

Apie dvi šiltas dienas Londone

Užpereitos savaitės numeryje šioje vietoje spausdinome DBLS metinio atstovų suvažiavimo aprašymą. Šiandien tęsiame toliau.

Nors nario mokesčio pakėlimas jau buvo nubalsuotas, tačiau ir po pietų pertraukos vis dar buvo tuo klausimu kelių atstovų pasisakyta. Ypač buvo pabrėžta, kad ne tiek svarbu patiems nario mokesčio mokėjimas, kiek jo išrinkimas iš narių, kas esamomis sąlygomis gana sunku, nes nariai gyvena išsiblaškę dideliais atstumais, ir iždininkui reikia specialiai važinėti ir prašyti.

DAUGIAU PINIGŲ IR DAUGIAU NARIŲ

Centrinio skyriaus atstovas inž Baublys pasiūlė, kad pakėlus nario mokestį, būtų aptartas ir nario šeimos reikalas. Dabar esanti tokia padėtis, kad, su mažomis išimtimis, Sąjungai priklauso tik šeimos galva; jis vienas ir nario mokestį temoka. Vertėtų, kad Sąjungai priklausytų ir visi šeimos nariai. Tai būtų ypač naudinga, jei ir jaunimas įsitrauktų į Sąjungos eiles ir veiklą. Konkrečiai siūlo, kad tie šeimos nariai automatiškai priklausytų S-gai ir jiems nereikėtų mokėti nario mokesčio.

Tarybos p-kas Dr. Valteris siūlo, kad nariams būtų įvestos nario knygelės. Nario knygelėje turėtų būti atžymimas įmokėjimas. Jis, Dr. Valteris, yra tos nuomonės, kad geriau tegu būna Sąjungoje mažiau, bet tikrų narių, negu „mirusiųjų dūšių". Jo nuomone, Sąjunga turėtų padaryti pavasarinį valymą. Priešingai pasisako Shefieldo atstovas, p. Lūža. Girdi, lengva ir labai greit nubaidyti, bet sunku juos sugrąžinti. Ne vienas tik ranka numos ir nueis. Gi mūsų uždavinys — kiek galima daugiau išsilaikyti krūvoje. Coventrio atstovas N. Mockus tvirtino, kad tokio narių nubyrėjimo grėsmės nėra. Girdi, tai perdėta baimė, kad dėl šilingo sumažės narių.

— Jei, sako N. Mockus, — pradžioje ir vienas kitas nukris, tai vis vien vėliau vėl sugrįš. — Mes, kaip varnos, dienos metu kiekvienas savais keliais išsisklaidome, gi vakare vėl suskrendame į tą patį medį sutūpti. Tai yra fiziologinis dalykas, kurį jaučia kiekvienas lietuvis.

„NENOREKITE, KAD MES TIEK PRAGERTUME, JOG IŠ TO VISI GYVENTUME"

Keli atstovai pasisakė, kad Lietuvių Namų B-vė, pastatyta Sąjungos narių, galinti prisidėti prie Sąjungos reikalų vedėjo išlaikymo, jei pati Sąjunga šito neįveiksianti padaryti. Leicesterio atstovas pastebi, kad Sąjunga pirmoje eilėje turinti žiūrėti savo reikalų, o tik vėliau, jei lėšų atlieka, remti kitas organizacijas. Į padarytą Liet. Namų B-vei priekaištą, atsako prof. Žymantas, Centrinio skyriaus atstovas. — Reikalavimas, kad Lietuvių Namai išlaikytų Sąjungos tarnautoją, vadinas, tai turėtų padaryti baras. Nes tik iš ten pajamos. Atseit, kai posėdžiui susirenka centro valdybos nariai, jie turėtų tiek išgerti, kad pelno būtų šeši šimtai svarų metams... Kas ką remia — ar Sąjunga B-vę, ar atvirkščiai, tai labai nesunkus atsakymas. Užtenka mums tik prisiminti, kad šiais metais mes nekalbame apie tai, jog Sąjungai nebereikia, taip kaip anksčiau kasmet buvo, kalbėti apie tuos nuostolius, kuriuos padaro mums „Europos Lietuvis". Dabar tuos nuostolius dengia Lietuvių Namai, nes jie yra faktiškas laikraščio leidėjas, bet mes apie tai jau užmiršome. Gi jei nebūtų laikraščio, — tai iš viso nieko nebūtų. Girdi, nuosava spaustuvė, sakome ne vienas. Spaustuvei suaukota tūkstantis svarų, gi jau šiuo metu ji turėjo mašinoms įsigyti pridėti dar tūkstantį, kad nors šiaip taip suktųsi. Tai iš kur gi tas antras tūkstantis atsirado, jei ne iš bendrovės? Kai kurie nariai mano, kad jau dabar galėtume gyventi iš kapitalo.

Sodybą visi buvome nutarę pirkti, nes visi matome, kad ji mums yra ir bus reikalinga, nes... senstame. Bet Sodybos įrengimas taip pat kaštavo ir jam pinigų trūko. Vadinas, dar gyventi iš kapitalo negalime... Jei Sąjunga neturės tarnautojo, tai jos veiklos bus neįmanoma tęsti, — baigė prof. Žymantas.

DEŠIMTMEČIO ŠVENTĖ

Pirmininko pranešime iškeltą pasiūlymą ateinančiais metais rengti didesnio masto Sąjungos dešimtmečio minėjimą, Suvažiavimo atstovai priėmė, pavesdami Sąjungos valdybai pakviesti specialią šios srities žinovų komisiją.

Keli atstovai pasisakė ir dėl kito siūlymo — steigti anglų-lietuvių draugiją. Atstovas p. Pužauskas papasakojo apie savo skyraus bendradarbiavimą su vietos anglais ir iš to išplaukiančią naudą.

Šio devintojo DBLS atstovų suvažiavimo didžiąją dalį laiko atėmė Tarybos parengtas Sąjungos Statuto Įstatų pakeitimas. Suvažiavimui priėmus principinį nusistatymą įstatus keisti, buvo nuodugniai ir atidžiai kiekvienas paragrafas aptartas, išdiskutuotas ir apgalvotas .Suprantama, kad šitoksai darbas pareikalavo daug laiko, tačiau šiandien Sąjunga jau turi naujus įstatus, daugiau atitinkančius jos dabarties veiklai ir paskirčiai. Įstatus pakeitus, Sąjungos vyr. valdžia — buv. Centro Valdyba nuo dabar vadinasi Sąjungos Valdyba.

Lietuvių Namų Bendrovės akcininkų metinis susirinkimas, prisilaikant pereitų metų visuotinio suvažiavimo nutarimo, įvyko DBLS atstovų suvažiavimui pasibaigus.

V. P-kis.

TIKRASIS MALENKOVAS

„My Nine Lives in the Red Army" — tokia antrašte neseniai pasirodė M. Solovjevo knyga Amerikoje. Solovjevas, buvęs „Izvestiju" sporto ir vėliau karo korespondentas, dalyvavo rusų-suomių ir rusų-vokiečių karuose. Jis taip pat dalyvavo Maskvos gynybos fronte. Karui besibaigiant pateko vokiečių belaisvėn. Amerikiečių išlaisvintas, nepasinaudojo repatrijacija į plačiąją tėvynę, bet paspruko Amerikon. Karo ir taikos metais jis turėjo artimų ryšių su Malenkovu, apie kurį plačiai knygoje aprašė. Čia spausdiname ištraukėlę, kuri pavaizduoja Malenkovą ne tokį, koks jis neseniai pasirodė londoniečiams, bet tokį, koks jis yra iš tikrųjų.

Keista, bet tą dieną viskas atrodė lyg būtų ūmai sumažėję. Buvome Kremliaus kolonų salėje. Buvau ten šimtus kartų ir visada ji man darydavo majestotinį įspūdį. Dabar jaučiau slėgimą ir traukulį. Baltų kolonų eilės spaudė mane. Mūsų galvos skendo dūmų debesyse ir gal dėl tos priežasties, o gal dėl mirties baltumo šviesos, salė priminė besisupantį laivo denį.

Abejingai žiūrėjau į Malenkovą. Galvon man grįžo prisiminimas apie iškylą į kažkurią geležies liejyklą. Jos tamsiame, apleistame kampe, išvydau sprogusią geležei lieti formą. Man atrodė, kad dabar tokia beformė masė, aptraukta rausvu apsiaustu, stovi paaukštinime. Net pluoštas plaukų, nukaręs ant šlapios plačios Malenkovo kaktos atrodė, tarsi būtų atlietas iš geležies rūdos.

Keturi šimtai karininkų, gavusių įsakymą čia atvykti, užpildė išrikiuotas kėdžių eiles. Visi, neišskyrus manęs, turėjome suakmenėjusius, nejudrius veidus, kai išrikiuoti milžiniškame koriduriuje klausėm Stalino įsakymą, apie sudarymą šturminių karininkų batalijonų, Maskvai ginti. Prochorovas, sėdįs greta manęs, vadovavo vienam tokiam batalijonų. Aš buvau atsakingas už būrį.

Išklausius įsakymą, buvome suvesti į kolonų salę. Malenkovas jau stovėjo paaukštinime, laukdamas, kol užimsime vietas. Negalėjo apsieiti be politinės kalbos. Neišvengiamą kalbą turėjo pasakyti Malenkovas, kampuotas luitas rausvame apsiauste, ūmai pasidaręs dešiniaja Stalino ranka. Nuolat, nenuilstamai jis sukosi po visą Maskvą. Jis prižiūrėjo valstybinių įstaigų evakuaciją. Ant jo nutukusių, apdribusių pečių gulėjo visos pramonės mobilizacija. — Jis turi jaučio jėgas, — perbėgo man mintis.

Darbininkams jau buvo uždrausta grįžti į namus. Jiems reikėjo visą laiką pasilikti įmonėse. Maždaug prieš tris mėnesius Stalinas įvedė Malenkovą Politbiūran. Ir už tai Georgiji Maksimiljanovičius, — galvojau, — turės vilkti jungą tokį pat sunkų, kaip tada, kada jis gynė Staliną nuo trockistų.

Malenkovas prabilo. Kalbėjo garsiai ir aiškiai, bet jo žodžiai nubyrėdavo nuo manęs. Tuo metu mano mintys dažnai sukosi apie pasirengimą trauktis. Jėga turėjau laikytis kasdienybės paviršiuje. Tai buvo nepaprastas reiškinys žmogui, turinčiam 30 metų amžiaus. Nors mano praeitis beveik tarpiškai nebuvo susirišusi su Malenkovu, pasąmonėje jaučiau, kad jis joje dalyvauja. Dievuliau, — galvojau, tai buvo prieš 15 metų. Kaip tas laikas greitai bėga.!

Tuo laiku buvau 16 metų berniukas. Malenkovas septyneriais metais vyresnis. Mūsų komunistinės studentų jaunuomenės tarpe jis turėjo didelį vaidmenį. Nors buvo gavęs inžinieriaus laipsnį, bet vertėsi išimtinai politika. Jis buvo paniūrėlis, ir tada jau turėjo savyje kažką atstūmenčio. Nusvyrę lūpų kampeliai pasipūtėlio tipą net ir tokiais momentais, kai jis atsileisdavo. Dažnai dėvėjo abejotino švarumo marškinius, būdingus to meto apsileidimo madai. Rūkė „machorkę", suko cigaretes sovietinio kareivio stiliaus, kuri priminė pypkę ir vadinama buvo „ožkos koja".

Penkiolikos metų bėgyje daug kartų teko susitikti su Malenkovu. Aš stebėjau tuos pasikeitimus, kurie įvykdavo, kai jis valdžios laiptais kopė aukštyn. Paakyse atsirado pas jį melsvi maišeliai, dar daugiau išryškindami paniūrėlį. Veidas pasidarė beveik tiek platus, kiek ir ilgas. Kadangi iš prigimties jam neaugo barzda, pikti gandai kalbėjo, jog jis neturįs nei teptuko nei skustuvo. Kuokštė nukabusių nutylėjo, jog jos tėvas buvo popas. Verklenkovas pamėgdžiojąs Hitlerį.

Būdamas studentų sąjungos pirmininku, kartu Malenkovas buvo ir politinis komisaras, peržiūrįs vidurinųjų ir augštųjų mokinių prašymus priimti į mokyklas. „Buržuazinės" kilmės moksleiviams, moksleiviams buvusių pirklių šeimų, aristokratų, laisvų profesijų kelias į sovietų mokslo institucijas buvo uždarytas. Aš, ūkininko sūnus, nesunkiai perėjau per šį koštuvą.

Kelis kartus teko nugirsti paties Malenkovo pasakojimą apie jo kilmę. Jojo senelis buvęs turtingas žemvaldys, pralobęs pristatydamas kariuomenei gyvąjį inventorių. Jo tėvas buvo karininkas. Kažkuria proga Malenkovas išsitarė, kad su savo šeima yra nutraukęs visus ryšius, gi tėvo išsižadėjęs, kaip valstybės priešo".

Proga tokiai išpažinčiai pasitaikė viename studentų susirinkime universiteto salėje, kur Malenkovas sėdėjo estradoje kartu su Višinskiu. Viena studentė, išmesta iš universiteto už kilmės nuslėpimą, prašė susirinkimo pakeisti sprendimą, ir ją palikti universitete. Nusikaltimas jos buvęs toks, kad ji, užpildydama anketas, nutylėjo, jog jos tėvas buvo papas. Verkdama ji teisinosi, jog negalinti atsakyti už savo šeimą, iš kurios yra kilusi. Malenkovas paskelbė sprendimą: Jei studentė išsižadės savo šeimos ir viešai pasmerks tėvą, — galės pasilikti universitete. Mergina negalėjo tokiam reikalavimui nusilenkti, ir verkdama išbėgo iš salės.

Kiek vėliau, kai jau dirbau viename Maskvos dienraštyje reporteriu, iš redakcijos buvo išmestas jos narys už tai, kad jo tėvas buvęs pirklys. Nukentėjęs kreipėsi į Malenkovą, kuris išsikvietė minimo dienraščio administratorių. Pastarasis Malenkovui paaiškino redakcijos nario išmetimo priežastį. Tada Malenkovas atsakė Stalino posakiu: — Vaikai neatsako už savo tėvus...

— Labai gerai, nusileido administratorius, — mes jį vėl priimsime.

— Kas tau liepė duoti jam vėl darbo?! — atrėžė Malenkovas. — Jei privalai jį pašalinti, tai padaryk tai ne todėl, kad jis pirklio sūnus, bet, pavyzdžiui, kad jis tam darbui netinka...

* * *

Malenkovo kalba plaukia lygiai ir lėkščiai. Dūmų debesėliai vystė marmuro kolonas. Salė tylėjo. Karininkai nuleido galvas ir bejėgiai laikė rankas ant išskėstų kelių... Kiekvienas buvo paskendęs asmeniškose mintyse...

Klausydamas Malenkovo žodžių, galvojau: „Tas nutukėlis turi visas karingo gaiduko ir įskundėjo savybes. Kodėl jis kalba apie mūsų pareigas ginti kraštą ir reikalą už jį mirti? Visą laiką jis tarška apie mūsų uždavinius partijai ir tėvynei... Ar mes esam ką nors jiems skolingi?"

Dabar Malenkovas pakėlė balsą... Šiuo kart kalba karščiau ir vėl primena mums tą riebulį netašytą jaunuolį, anksčiau siuntusį mus prieš Trocki. Tai buvo dar tik pačioje jo, kaip komunisto, karjeros užuomazgoje. Tuo laiku buvo pats įkarštis kovos su Trockiu ir jam epitetų „kenkėjas", „išdavikas", „parsidavėlis" ne tik nesigailėta, bet vis buvo jieškoma naujų, lygiai kaip buvo jieškoma epitetų, apibūdinančių revoliucijos „didvyrius". Višinskis kvietė studentus burtis apie „Lenino ir draugo Stalino centralinį komitetą".

Šis pjudimas buvo ženklu brutaliai avantiūrai, kurios metu Malenkovo būrys uoliai pasidarbavo, apmėtydamas Trocki supuvusiais kiaušiniais, obuoliais, pamidorais. Jie sukėlė tokią kačių muziką, kad Trockis, aptaškytas purvais, negalėjo pasakyti nė žodžio ir turėjo pasitraukti. Jau nebegyvenąs Višinskis tuo laiku pasiėmė universitetui vadovauti, gi kiek vėliau didžiojo inkvizitoriaus pareigas valymo perijode. Tuo pačiu laiku Malenkovas buvo ypatingai svarbus ratelis bendrame Stalino veikimo mechanizme.

Įvyko tai tuoj po Tuchačevskio mirties. Stalinas, asistuojant Višinskiui ir Malenkovui, net ir be tų parodomųjų teismų, pasmerkė mirti maršalą ir visą eilą žymiųjų Raudon. Armijos generolų.

(B. d.)

Vertė **V. Pabališkis**

Darbo diena - viena cigaretė

L'Osservatore Romano gegužės 19 d. praneša, kad gegužės 3 d. Rytų Vokietija amnestavo kelis socialdemokratus. Vakarų Vokietijon galėjo grįžti žurnalistas Herbert Kluge, kuris Rytų Vokietijos kalėjimuose išbuvo 4 metus. Grįžęs spaudos konferencijoje pareiškė, kad jis, kaip ir kiti kaliniai, buvo kankinamas „nemigos tortūra". Dienos metu buvo draudžiama miegoti, o naktį kas ketvirtį valandos būdavo išbudinamas. Po pirmųjų 15 minučių du kalėjimo sargai daužydavo kameros duris. Po to sekdavo gili tyla. Po 15 min. iš vamzdžio įvesto į kamerą, pasigirsdavo spiegiantis ir ausį veriantis švilpimas. Sekančias 15 min. vėl viešpataudavo tyla. Tada kameroje virš lovos nušvisdavo akinančiai stiprus elektros prožektorius. Po kitų 15 min. per vamzdį kameron įleisdavo didelius uodus. Ir taip visą naktį!

Dėl to viso stipriausieji vyrai po 4 ar 5 parų palūždavo. Kluge sako: „Aš mačiau jaunuolius, geležinės sveikatos, buvusius parašiutininkus, kurie tokių kankinimų ir per trumpesnį laiką palaužti, pasirašydavo bet kokį kaltinimą, kuris jiems būdavo pakišamas".

Tas viskas, liudija Kluge, tarnavo tik kaip paruošimas tardymui. Jis pats asmeniškai sakosi pasirašęs po panašiais reiškimais, kurie neatitiko tiesai. Jie vėliau buvo panaudoti kaip autentiški dokumentai jam surežisuotos kaltinamos bylos metu.

Žurnalistas buvo suimtas 1952 m., kai iš Berlyno autobusu važiavo į Niurnbergą. Buvo kaltinamas, kad per Vakarų Vokietijos radiją kritikavęs komunistus. Buvo nuteistas 15 metų priverčiamųjų darbų, kaip „karo kurstytojas". Buvo laikomas vienoje Tiuringijos viduramžių pilyje, kuri buvo perkeista į kalėjimą. Kurį laiką dirbo laikrodžių fabrike, kur už darbo dieną kaip atlyginimą gaudavo vieną cigaretę. Paskutiniu metu buvo laikomas Bautzen kalėjime Saksonijoje. Jis tvirtina, kad tame kalėjime dar yra 5.000 politinių kalinių, kurie miega ant lentos, pusės metro ilgio.

(atkelta iš psl. 2.)

Europoje ir Šiaurės Amerikoje, gi mažiausia Irlandijoje ir Lotynų Amerikoje.

ARABAI VIS DAR BERAŠČIAI

Mokančių skaityti ir rašyti gyventojų proporcija pasaulyje pasiskirsčiusi kraštais. Ir taip pavyzdžiui, tuo tarpu, kai 51 krašte, jų tarpe Bermuduose, Belgijoje ir Prancūzijoje, priskaitoma nuo 3 proc. ir daugiau beraščių, Alžire muzulmonų tarpe randama net 99.7 proc. beraščių.

Indija vis dar tebeturi 82.1 proc. beraščių, o Haiti — apie 89.4 proc. Žymių pagerėjimų per pastaruosius metus yra įvykę Argentinoje ir Kostarikoje. Argentina dabar turi 13 proc., o Kostarika per 20 proc.

Bendrai paėmus, viso pasaulio statistika rodo, kad moterų beraščių skaičius yra didesnis už vyrų, tačiau jaunų moterų raštingumas didėja spontaniškai ypač civilizacijoje atsigaunančiuose kraštuose.

S. Narkeliūnaitė („Draugas")

SIUNTINĖLIAI Į VISĄ PASAULĮ

Vilnonės medžiagos, įvairių rūšių oda, megstiniai, vilnos ir šilko skaros, avalynė, vaistai, maistas
10 metų patyrmas ir nusavi turtingi sandėliai garantuoja geriausį patarnavimą jūsų giminėms ir draugams krašte.

Garantuotas siuntinėlių pristatymas

DIDŽIAUSI SIUNTINĖLIŲ NAMAI EUROPOJE

TAZAB & CO. LTD.

Tazab House, 22 Roland Gardens, London, S.W.7, England

SIUNTINĖLIAI Į VISĄ PASAULĮ

SIUNTINĖLIAI Į VISĄ PASAULĮ

EUROPOS LIETUVIS — THE LITHUANIAN WEEKLY. Redaguoja Br. Daunoras. Redakcijos ir Administracijos adresas: 1/2, Ladbroke Gardens, London, W.11. Tel. PAR 2470. Redakcija rankraščius taiso ir trumpina savo nuožiūra. Prenumeratos kaina: metams — 40 šil., 6 mėn. — 22 šil. Dolerio kraštuose — 6 dol. metams. Skelbimai — spaudos eilutė arba jos vieta 1 šil. Atskiras numeris 1 šil. Leidžia — Lietuvių Namų Akc. Bendrovė. Leidimo Tarybą sudaro — DBLS-gos Centro Valdyba ir Europos Lietuvių Bendruomenių Pirmininkai: Vokietijoje — Pr. Zundė, Prancūzijoje — E. Turauskas, Belgijoje — P Sekmokas, Šveicarijoje — A. Paulaitis, Švedijoje — J. Pajaujis, Italijoje — kun. V. Miricevičius, Danijoje — A. Bričkus, Austrijoje — Msgr. K. Razminas, D. Britanijoje — M. Bajorinas.
Printed and Published in Gt. Britain by the Lithuanian House Ltd., 1/2 Ladbroke Gardens, London, W. 11. Telephone: LADbroke 1186